

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Teknologiaosaamisen johtaminen

Vesa Kankkunen

AIKUISOPISKELIJOIDEN OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Tekniikan ja liikenteen osaamisala

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikan ylempi AMK-tutkinto / Teknologiaosaamisen johtaminen

KANKKUNEN, VESA	Aikuisopiskelijoiden opintojen ohjaus ja neuvonta
Opinnäytetyö	43 sivua + 28 liitesivua
Työn ohjaajat	Yliopettaja Simo Ollila ja johtava opinto-ohjaaja Paula Paananen
Toimeksiantaja	Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Oy
Syyskuu 2010	
Avainsanat	Aikuiskoulutus, ammattikorkeakoulu, opintojen ohjaus ja neuvonta

Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus kattaa ammatillisen aikuiskoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen, korkeakoulujen aikuiskoulutuksen, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja henkilöstökoulutuksen. Pääehdotukset valmistuivat keväällä 2009 ja niiden toimeenpano on alkanut. Pääviestit ovat työelämässä tapahtuvan oppimisen vahvistaminen, eri tavoin hankitun osaamisen tunnustaminen ja joustavat koulutuksen yhdistelymahdollisuudet, korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen vahvistaminen, aikuisopiskelun osuvuutta parantavien tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden tehostaminen, vähemmän osallistuvien väestöryhmien koulutusmahdollisuuksien parantaminen sekä aikuisopiskelun etuusjärjestelmien selkiyttäminen ja rahoituspohjan laajentaminen.

Korkeakoulujen aikuisten opintojen ohjaus on monella tapaa uusien haasteiden edessä. Nyky-yhteiskunnalle ominainen jatkuva muutosprosessi näkyy niin koulutuksessa, työtehtävissä kuin aikuisten sosiaalisessakin elämässä. Koko tämä muutosprosessi on vaikuttanut myös aikuisten opintojen ohjaukseen ja neuvonnan kysyntään ja tarpeeseen; ohjauksen tulisi kattaa niin opiskelun, ammatillisen suuntautumisen kuin myös elämänhallinnan kysymykset. Tässä opinnäytetyössä on tutkittu aikuisia opiskelijoita ja perehdytty heidän opintojen ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Tutkimuksen pohjalta on laadittu Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tekniikan ja liikenteen osastolle aikuisopiskelijoiden tutkintoon johtavien opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma.

Opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma on ohjauksen kehittämisen pääväline, josta yleensä ilmenevät ohjauksen tavoitteet, arviointi, sisällöt, toimijat, nimikkeet ja resurssit sekä ketkä tekevät opintojen ohjauksen toimenpideohjelman. Toimenpideohjelma kokoa yksittäiset ohjauksen palvelupisteet/tilanteet ohjaus- ja neuvontapalveluiden kokonaisuudeksi, jolla pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin opiskelijoiden ohjaus- ja neuvontapalveluiden tarpeisiin opintojen eri vaiheissa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Master of Engineering Degree Programme in Technology Administration

KANKKUNEN, VESA

Adult students' guidance and counseling

Bachelor's Thesis

43 pages + 28 pages of appendices

Supervisors

Simo Ollila, Principal Lecturer and Paula Paananen, Senior Lecturer

Commissioned by

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu Oy

Autumn 2010

Keywords

Adult education, Polytechnic, counseling and guidance

The overall reformation of adult education covers adult vocational training, colleges of adult education, employment-oriented adult learning and staff training. Main proposals were completed in the spring of 2009 and their implementation has begun. The key messages are to strengthen workplace learning, in various ways prior learning recognition and flexible combination of training opportunities, at Polytechnic and University levels of education strengthening the adult education by improvement of information, counseling and guidance services, to improve educational opportunities for the less involved groups of the population and clarify the financial base for adult education.

The counseling of adult students has many new challenges in Polytechnics. In modern society characterized by a continuous process of change which affect to education, jobs and social life of adults. This whole process of change has also affected the need for adult education guidance and counseling; guidance should cover studies and vocational orientation as well as life management issues. This thesis researched adult students and counseling in their studies. A guidance and counseling program for adult students of Kymenlaakso University of Applied Sciences in technology and transport competence area was made after the research.

The guidance and counseling program is the main tool for the development of guidance and counseling. The program should include guidance, assessment, content, operators, types and resources, and who is carrying out the counseling measures. The program collects individual counseling places or situations to the whole counseling and guidance service. The goal is to develop guidance and counseling services for the needs of adult students in different stages of studies.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	AIKUISKOULUTUS	8
	2.1 Aikuisten opinnot ja korkeakoulututkinnot ammattikorkeakouluissa	9
	2.2 Aikuisopiskelija	13
	2.3 Aikuiskoulutuksen tulevaisuus	14
3	OHJAUS JA NEUVONTA	16
	3.1 Lainsäädäntö ja muut opintojen ohjausta ohjaavat asiakirjat	16
	3.2 Ohjaus ja neuvonta käsitteet	18
	3.3 Henkilökohtainen ohjaus	21
	3.4 Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa	22
	3.5 Ohjauksen ja neuvonnan arviointi	23
	3.6 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma työkaluna	26
	3.6.1 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan jäsentäminen	28
	3.6.1.1 Opintoajan mukaan	28
	3.6.1.2 Sisällön tai teeman mukaan	28
	3.6.1.3 Ohjauksen työmuodon mukaan	29
	3.6.1.4 Työnjaon mukaan	29
4	OPINTOJEN OHJAUKSEN JA NEUVONNAN TOIMINTAOHJELMAN LAADINTAPROSESSI	30
	4.1 Aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelman laadinnan toteutus	31
	4.1.1 Opintojen hakuvaihe	31
	4.1.2 Opintojen aloitusvaihe	33
	4.1.3 Opintojen keskivaihe	35
	4.1.4 Opintojen päätös vaihe	36
	4.1.5 Opintojen jälkeen	38
5	ARVIOINTI JA SEURANTA	39

6 YHTEENVETO	40
7 LÄHTEET	41
LIITTEET	

Liite 1. Opintojen ohjaus ja neuvonta. Aikuisten tutkintoon johtava koulutus tekniikan ja liikenteen osaamisalalla. Toimenpideohjelma 2010.

Liite 2. Kysely energiatekniikan aikuisopiskelijoille

Liite 3. Sähköpostikysely 17.5.2010 kaikille tekniikan yksikön aikuisopiskelijoille

1 JOHDANTO

Ylemmät ammattikorkeakouluopinnot ovat työelämälähtöisiä ja tässä teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelman opinnäytetyössä on laadittu aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tekniikan ja liikenteen osaamisalalle (Liite 1).

Korkeakoulun opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma on ohjauksen kehittämisen päävälineitä, josta yleensä ilmenevät ohjauksen tavoitteet, arviointi, sisällöt, toimijat, nimikkeet ja resurssit. Toimenpideohjelma kokoaa yksittäiset ohjauksen palvelupisteet, tilanteet ja toimijat ohjauksen ja neuvontapalveluiden kokonaisuudeksi. (Lerikkanen 2009.)

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa on nuorisopuolen opiskelijoille toimenpideohjelma ollut jo kauan käytössä, mutta aikuisopiskelun lisääntyminen ja heidän erilaisuutensa oppijana, elämän kokemuksensa ja ajanhallintansa ovat erilaisia kuin nuorella. Aikuisten omalle toimenpideohjelmalle on tarve ja se on huomioitu myös Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kokonaisstrategisissa yhtenä pedagogisena kehityskohdeena aikuiskoulutukselle. Kokonaisstrategiassa tavoitteena on, että vuonna 2011 on aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma laadittu yhtenevästi koko ammattikorkeakoululle. (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2010a, 19.)

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu tarjoaa monipuolista korkeakouluopetusta Kotkassa ja Kouvolassa. Koulutusalat ovat kulttuuri, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, tekniikka ja liikenne sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Henkilöstöä on noin 400. Opiskelijoita on noin 4 400. Tekniikan ja liikenteen osaamisalojen kampuksessa Kotkassa (kuva 1) on noin 1 600 opiskelijaa. (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2010b.)

Kuva 1. Kuvassa on Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tekniikan ja liikenteen osaamisalojen kampus Kotkassa (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2010c).

Aikuisopiskelijoiden toimenpideohjelman laadinnalle on hyvät lähtökohdat muun muassa siksi, että kevään 2010 ammattikorkeakoulujen yhteishaku onnistui Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa aikuisten osalta erinomaisesti. Aikuisten haussa koulun vetovoima oli koko Suomen toiseksi paras. Aikuisten haussa koko koulu sai yhteensä 479 ensisijaista hakijaa. Tekniikan toimialalla oli haussa yksi perusasteen koulutusohjelma, johon hakijoita oli 97 ja yksi ylemmän asteen amk-tutkinto-ohjelma, johon oli 40 hakijaa. (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2010d.)

2 AIKUISKOULUTUS

Väestön vanhenemisesta niin Euroopassa kuin Suomessa on tulossa suuria vaikutuksia yhteiskuntaan. Tästä johtuen elinikäinen oppiminen on viime vuosina saanut suurta poliittista painoarvoa. Euroopan yhteisöjen komission aikuiskoulutuksen tiedonannossa ”Oppia ikä kaikki” todetaankin, että:

”Jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet kansallisiin uudistusohjelmiinsa elinikäisen oppimisen lujittamiseen tähtäviä suunnitelmia ja toimintalinjoja. Nyt on aika siirtyä suunnitelmista tekoihin.”

Samassa tiedonannossa todetaan väestömuutoksien aiheuttamien koulutustarpeiden lisäksi monia hyötyjä, joita aikuiskoulutuksesta tulee yhteiskunnalle ja yksilölle itselleen. Etuja ovat muun muassa työllisyyden helpottuminen, tuottavuuden lisäys, mahdollisuudet saada parempi työpaikka, terveyden kohentuminen, rikollisuuden väheneminen, yksilön hyvinvoinnin parantuminen sekä suuremmat mahdollisuudet toteuttaa itseään. (Euroopan yhteisöjen komissio. 2006, 1.)

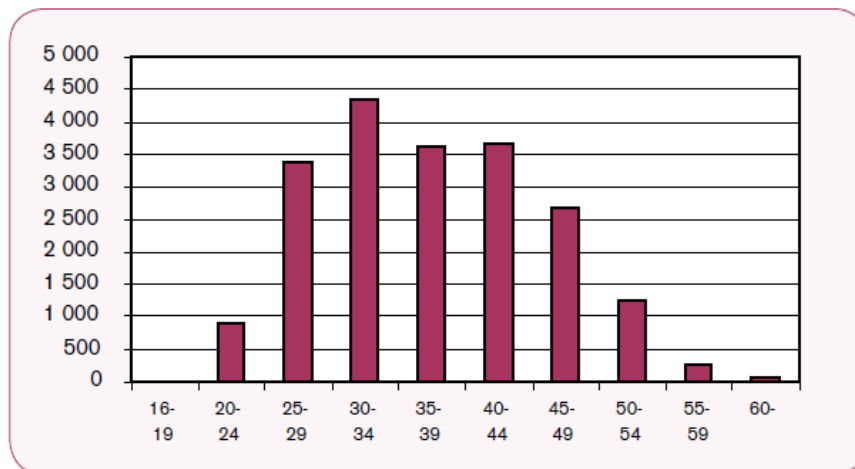
Aikuiskoulutus on aikuisille suunniteltua ja järjestettyä koulutusta, joka voi olla omaehtoista koulutusta, henkilöstökoulutusta tai työvoimapolitiittista koulutusta. Opetusministeriö vastaa omaehtoisesta koulutuksesta, työ- ja elinkeinoministeriö työvoimapolitiittisesta koulutuksesta ja työnantajat henkilöstökoulutuksesta. (Kumpulainen 2009, 16 -17). Seuraavana taulukko aikuisten koulutusmuodoista (Taulukko 1). Vasemmassa sarakkeessa opiskelevat ovat kaikki aikuisopiskelijoita iästä riippumatta. Oikeassa sarakkeessa opiskelevat ovat aikuisopiskelijoita, mikäli ovat täyttäneet 25 vuotta.

Taulukko 1. Aikuisten koulutusmuodot (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010)

Instituutiopohjainen määrittely: erityisesti aikuisille tarkoitettu koulutus	Opiskelijan ominaisuuksiin pohjautuva määrittely: Muu koulutus, johon aikuiset myös osallistuvat
<ul style="list-style-type: none"> • aikuisille tarkoitettu lukiokoulutus • näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus • ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus • ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksena suoritettava ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus, ammattikorkeakoulujen erikoistumisopinnot ja avoin ammattikorkeakoulu • yliopistojen muuntokoulutus ja maisteriohjelmat, avoin yliopisto sekä yliopistojen täydennyskoulutus • vapaa sivistystyö 	<ul style="list-style-type: none"> • nuorille tarkoitettu lukiokoulutus • opetussuunnitelmaperusteinen ammatillinen peruskoulutus • nuorille tarkoitettu ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus • alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtava yliopistokoulutus

2.1 Aikuisten opinnot ja korkeakoulututkinnot ammattikorkeakouluissa

Korkeakoulujen aikuiskoulutuksella tarkoitetaan aikuisopiskelua ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Ammattikorkeakouluissa aikuiset voivat opiskella ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävässä koulutuksessa, suorittaa erikoistumisopintoja sekä osallistua muuhun täydennyskoulutukseen, erikoistumisopintoihin tai avoimen ammattikorkeakoulun opintoihin. Ammattikorkeakoulut antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b.) Kuvio 1 käy selville aikuiskoulutuksena ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevien ikäjakauma vuonna 2007 (kuvio 1).

Kuvio 1. Aikuiskoulutuksena ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat kaikki opiskelijat ikäryhmittäin vuonna 2007 (Kumpulainen 2009, 75)

Aikuiskoulutukseen osallistuneiden osuus kaikista opiskelijoista on ollut vuosina 2003 – 2007 noin 16 % (Kumpulainen 2009, 72). Tutkintoon johtava aikuiskoulutus toteutetaan samoina koulutusohjelminä kuin vastaava nuorten koulutus ja se johtaa myös samoihin ammattikorkeakoulututkintoihin kuin nuorten koulutuskin. Aikuiskoulutuksena suoritettavat tutkinnot ovat laajuudeltaan 210–270 opintopistettä kuten nuorten koulutuksessakin. Aikuiskoulutuksessa koulutusohjelmien opetus- ja muut järjestelyt on toteutettu siten, että tutkinto-opiskelu on mahdollista työn ohessa. Suurella osalla aikuisopiskelijoista on taustalla opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto, jonka he päivittävät opinnoilla ammattikorkeakoulututkinnoksi. Aikuisopiskelijoiden

taustoista on tarkemmin taulukossa 2. Ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen haetaan yhteishaussa. (Kumpulainen 2009, 78.)

Taulukko 2. Aikuiskoulutuksena ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat kaikki opiskelijat ikäryhmittäin ja koulutustaustan mukaan vuonna 2007 (Kumpulainen 2009, 75)

Koulutustausta	Ikä vuotta										Yht.	Osuus koulutustaustoitain %	Vähintään 25 vuotta täyttäneiden määrä ja %-osuus	
	16-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-			lkm	%
	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm			lkm	%
Yhteensä	8	905	3 383	4 325	3 620	3 663	2 687	1 244	271	52	20 158	100	19 245	95,5
Ei perusasteen jälk. koulutusta tai koulutus tuntematon	4	94	118	117	83	55	30	21	8	1	531	2,6	433	81,5
Ylioppilastutkinto (ei amm.koul.)	1	243	846	637	264	182	80	41	9	1	2 304	11,4	2 060	89,4
Ammatillinen perustutkinto	3	517	1 540	1 544	1 110	1 086	728	300	59	12	6 899	34,2	6 379	92,5
Ammatillinen lisäkoulutus	.	35	262	307	219	224	152	52	10	4	1 265	6,3	1 230	97,2
Opistoaste, ammat.korkea-aste		2	105	1 145	1 651	1 888	1 505	739	163	22	7 220	35,8	7 218	100,0
Korkea-asteen tutkinto		14	510	571	292	210	175	77	16	11	1 876	9,3	1 862	99,3
Muu tai tuntematon koulutusaste			2	4	1	18	17	14	6	1	63	0,3	63	100,0

Yleisen hakukelpoisuuden ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtaviin koulutusohjelmiin antavat:

- Lukion oppimäärä tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitettu tutkinto
- International Baccalaureate-, Reifeprüfung- tai European Baccalaureate - tutkinto
- Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto (mm. insinööri)
- Amatillisessa peruskoulutuksessa suoritettu, laajuudeltaan vähintään kolmi-vuotinen ammatillinen perustutkinto tai sitä vastaava aikaisempi tutkinto, ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (630/98)
- Vähintään kolmi-vuotiset yhdistelmäopinnot, nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annettu laki (391/91)

- Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/98) tarkoitettu laajuudeltaan vähintään kolmivuotinen ammatillinen perustutkinto, ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai näitä vastaava aikaisempi tutkinto
- Ulkomainen tutkinto, joka antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin siinä maassa, mistä tutkinto on suoritettu

Ammattikorkeakoululla on mahdollista myös käyttää ns. harkinnanvaraista valintaa. Silloin opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu hakija, jolla ammattikorkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot.

Ammattikorkeakouluun vastaavalle alalle hakukelpoisuuden antavat:

- Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/98) tarkoitettu ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettu, laajuudeltaan kolme vuotta suppeampi ammatillinen perustutkinto tai vastaava aikaisempi tutkinto
- Nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetussa laissa (391/91) tarkoitettut kolme vuotta suppeammat yhdistelmäopinnot
- Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/98) tarkoitettu laajuudeltaan kolme vuotta suppeampi ammatillinen perustutkinto
- Henkilö, jolla edellä mainittujen perusteiden mukaan on hakukelpoisuus vastaavalle alalle, voi täydentää tutkintonsa antamaan yleisen hakukelpoisuuden
- Ammatillisilla tai yleissivistävillä opinnoilla, jotka laajentavat perusopetuksen jälkeiset opinnot kolmeen vuoteen
- Kolmen vuoden työkokemuksella tutkintoa vastaavalta alalta

Vastaavaa alaa määriteltäessä sovelletaan koulutuslajajakoa: humanistinen ja kasvatustieteiden ala, kulttuuriala, luonnontieteiden ala, luonnonvara- ja ympäristöala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, tekniikan ja liikenteen ala sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Ammattikorkeakoulussa voidaan

tarvittaessa yksittäistapauksissa hyväksyä vastaavan alan koulutukseksi koulutusala- ja-osta poikkeava, mutta koulutusohjelmaa tai suuntautumisvaihtoehtoa sisällöllisesti lähellä oleva tutkinto tai kouluasteen ammatillinen koulutus. Aikuisten tutkintoon johtaviin koulutusohjelmiin hakijalla tulee lisäksi olla vähintään 18-vuotiaana hankittua työkokemusta vähintään kaksi vuotta. (Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2010e, 28, 36.)

Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja on voinut suorittaa Suomessa vuodesta 2007 lähtien kaikilla aloilla. Se on toteutukseltaan työelämälähtöinen ja aikuisille suunnattu tutkinto. Laajuudeltaan ylempät ammattikorkeakoulututkinnot ovat 60-90 opintopistettä. Opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b.)

Laajat (30 - 60 opintopistettä) ammatilliset erikoistumisopinnot on tarkoitettu työelämässä toimivien henkilöiden, tutkinnon suorittamisen jälkeisen osaamisen syventämiseen. Hakeutuminen koulutukseen tapahtuu erillishauulla. Erikoistumisopinnot perustuvat ammattikorkeakoulututkintoihin. Aikuiskoulutuksena suoritettavista erikoistumisopinnoista voidaan opiskelijalta periä enintään 168 euron suuruinen maksu lukuvuodessa. Erityisestä syystä maksu voidaan jättää osittain tai kokonaan perimättä. Erikoistumisopinnot ovat työelämän tarpeista lähteviä koulutuksia. Opintojen tarkoitus on laajentaa ja syventää opiskelijoiden ammatillista osaamista, edistää opiskelijan ammatillista kehittymistä sekä lisätä valmiuksia vastata oman alan kehittämishaasteisiin. Ammatilliset erikoistumisopinnot ovat täydennyskoulutusohjelmia, jotka on mahdollista suorittaa työn ohessa 1-2 vuodessa. Ammattikorkeakoulun erikoistumisopinnot ovat ammatillisia tutkintojärjestelmiä täydentäviä laajoja täydennyskoulutusohjelmia, jotka on tarkoitettu ammattikorkeakoulututkinnon, ammatillisen opistotason tutkinnon tai soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittaneille. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b.)

Kaikki ammattikorkeakoulut järjestävät avointa ammattikorkeakouluopetusta. Avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen osallistuu vuosittain noin 12 000 opiskelijaa. Lähivuosien poliittisena tavoitteena on kasvattaa osallistujien määrää noin 15 000 opiskelijaan. Avoimiin ammattikorkeakouluopintoihin ei ole pohjakoulutusvaatimuk-

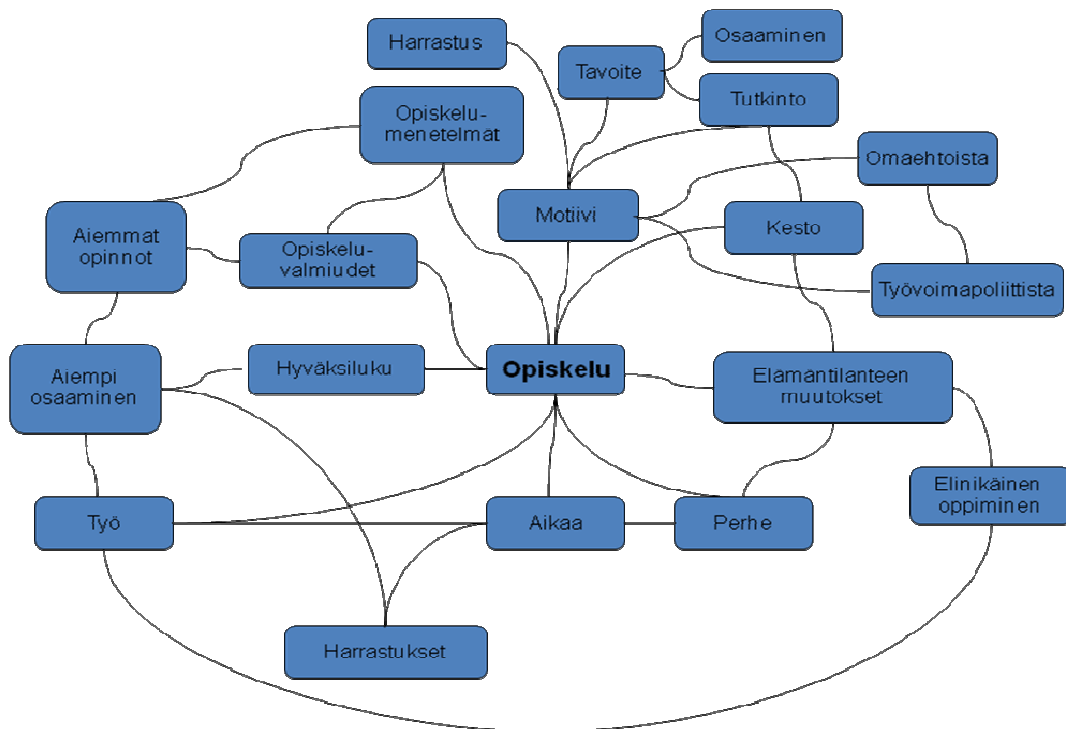
sia, vaan opetus on 'aidosti avointa' kaikille koulutuksesta kiinnostuneille henkilöille. Avoimille ammattikorkeakouluopinnoille on ammattikorkeakoulujen yhteinen oma portaali osoitteessa *www.avoinamk.fi*, josta saa lisätietoja avoimen ammattikorkeakoulun opinnoista ja opinnoista perittävistä maksuista. Avoimen ammattikorkeakoulun opintokokonaisuudet koostuvat ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaan perustuvista opintojaksosuorituksista, jotka voidaan sisällyttää tutkintoon, mikäli henkilö haakeutuu varsinaiseksi tutkinto-opiskelijaksi ammattikorkeakouluun varsinaisen opiskelijavalinnan kautta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b.)

2.2 Aikuisopiskelija

Aikuiset eivät useinkaan halua oppia vain oppimisen itsensä vuoksi. He ovat opiskeluun hyvin motivoituneita, mutta motiivit ja tavoitteet ovat elämän tilanteeseen sidottuja ja myös sen mukaan muuttuvia. Motivoivana tekijänä voi olla päämäärähakuisuus, urasuuntautuneisuus, tutkintotavoitteisuus, muutoshakuisuus, elämäntapa tai toimintahakuisuus. Työelämän muutosten vaikutus näkyy epävarmana tulevaisuutena ja kysymyksessä voi olla myös kouluttautumisen pakko (Herranen & Penttinen 2008, 16, 19.)

Vaikka aikuisopiskelijoilla onkin motivaatio korkealla, on opiskelun ja koulutuksen toteutus haasteellista opiskelijoille, ohjaajille ja opettajille. Aikuisopiskelijan elämäntilanteen moninaisuutta jäsentävät opintojen lisäksi myös työ, ura, perhe, harrastukset, vapaa-aika sekä erilaiset kansalaistehtävät. (Herranen & Penttinen 2008, 16; Lätti & Putkuri 2008, 41.)

Aikuisopiskelijoiden ajankäytön hallinta ja asioiden priorisointi voi olla joskus vaikeaa. Monella aikuisella voi olla myös aiempiin opintoihin jo useampia vuosi tai vuosikymmeniä ja niistä pinttyneet tavat ja uskomukset tai puutteellinen opiskelutyyli voivat olla esteenä tai hidasteena uuden oppimiselle. (Herranen & Penttinen 2008, 16–19.) Seuraavana on miellekartta aikuisopiskelijan elämäntilanteen ja opiskelun jäsentämiseksi (kuva 2).

Kuva 2. Kuvassa on miellekartta aikuisopiskelijan opiskelun ja elämäntilanteen jäsentämisestä.

Moni aikuinen saattaa luulla, että vanhetessa oppimiskyky heikkenee ja tämä saattaa ehkäistä opiskelua ja oppimista. Tämä oletus ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Aikuinen oppii erilailla kuin nuori. Aikuisille asioiden muistaminen ei ole enää niin helppoa kuin nuorille, mutta vastapainona tiedon ja kokemuksensa avulla aikuinen pystyy hallitsemaan asiakokonaisuuksia paremmin. (Nummenmaa 1992, 20; Paane-Tiainen 2000, 15.) Omiin oppimiskykyihin luottaminen ei ole kuitenkaan helppoa. Aikuiskoulutustutkimuksen (2000) mukaan joka kymmenellä aikuisella koulutukseen osallistumisen esteet liittyvät epäonnistumisen pelkoon (Opetusministeriö 2002, 34–35).

2.3 Aikuiskoulutuksen tulevaisuus

Globalisaatio, nuorisoikäluokkien pientyminen, yhteiskunnan monikulttuuristuminen ja teknologia asettavat suuria haasteita elinikäisen oppimisen toteuttamiseksi. Muuttuvassa yhteiskunnassa tarvitaan kykyä uudistua ja kohdata muutoksia. Työmarkkinoiden tehokkuus ja syrjäytymisen ehkäiseminen edellyttävät koko väestön osaamisen jatkuvaa kehittämistä ja hyvää työkykyä. Elinikäisen oppimisen edistäminen on opetus- ja työvoimaministeriöiden yksi keskeinen tavoite työelämän muutoksessa

(Lätti & Putkuri 2008, 35). Elinikäinen oppiminen toimii tasapainoisen hyvinvointiyhteiskunnan ja talouden moottorina ja sen avulla pyritään vastaamaan tulevaisuuden kehityskulkuihin. (Kumpulainen 2009, 4.)

Suomen hallitusohjelman mukainen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (Akku) toimeenpano tapahtuu vuodesta 2009 alkaen. Kokonaisuudistuksen lähtökohtana on koko työikäisen aikuisväestön kannustaminen osaamistaan parantavaan koulutukseen koko työuran ajan. Tavoitteena on 2010-luvun tarpeisiin vastaava aikuiskoulutusjärjestelmä, jossa painopisteenä ovat kysyntä- ja työelämälähtöisyys, työssä ja työn ohella tapahtuva oppiminen, aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen, tutkintojen ja tutkinnon osien joustavat yhdistelymahdollisuudet, korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen vahvistaminen, aikuisopiskelun neuvonta- ja ohjauspalveluiden tehostaminen sekä selkeä ja joustava aikuisopiskelun tukijärjestelmä. (Kumpulainen 2009, 4.)

Suomen väestön ikärakenne tulee ennusteen mukaan muuttumaan siten, että ikääntyvän väestön osuus koko väestöstä kasvaa suhteessa nuorempiin ikäluokkiin. Taulukosta 3 näkyy, että 60 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien ikäryhmien osuus koko väestöstä lisääntyy voimakkaasti ensi vuosikymmenen aikana. Näihin ikäryhmiin kuuluvia tulee olemaan vuonna 2020 yli 400 tuhatta henkeä enemmän kuin vuonna 2007. Työikäinen väestö vähenee vuoteen 2020 mennessä selvästi. (Kumpulainen 2009, 20.)

Taulukko 3. Suomen väestön määrä vuonna 2007 ja ennusteet vuosille 2010, 2015 ja 2020 (Kumpulainen 2009, 20)

	Vuosi 2007	Vuosi 2010	Vuosi 2015	Vuosi 2020	Vuosien 2006 ja 2020 erotus	Muutos
Ikä vuotta	lkm	lkm	lkm	lkm	lkm	%
Yhteensä	5 300 484	5 356 566	5 454 771	5 546 772	246 288	3,7
alle 15	894 590	883 557	897 976	918 497	23 907	2,7
15–64	3 530 663	3 532 271	3 427 258	3 352 239	-178 424	-5,1
yli 64	875 231	940 738	1 129 537	1 276 036	400 805	45,8

Opetusministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007–2012 aikuiskoulutuksen tarjonnalle on asetettu tavoitteeksi luoda työikäiselle väestölle hyvät mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen työssään, parantaa ammatinvaihdon edellytyksiä ja nostaa aikuisväestön koulutus- ja osaamistasoa (taulukko 4).

Tarjonnalla turvataan myös ikääntyvän aikuisväestön sivistyksellisiä tarpeita. Kehittämissuunnitelmassa on asetettu alla olevan taulukon mukaiset aikuiskoulutuksen aloittaja- tai osallistujatavoitteet vuoteen 2012. (Opetusministeriö 2008, 27.)

Taulukko 4. Opetusministeriön aikuiskoulutuksen aloittajatavoitteet ammattikorkeakouluissa vuonna 2012 (Opetusministeriö 2008, 27)

Ammattikorkeakoulu	Aloittavien määrä 2007	Aloittavien määrä 2012
Perustutkinnot	3 800	4 000
Ylemmät amk-tutkinnot	1 800	3 800
Amm. erikoitumisopinnot	6 185	5 000
Avoin amk opetus	11 400	15 000

3 OHJAUS JA NEUVONTA

Opintojen ohjaus ja neuvonta on prosessi, joka tarjoaa opiskelijalle hänen opiskelunsa eri vaiheessa tarpeellista tietoa ja ohjausta. Ohjauksen ja neuvonnan lähtökohta on opiskelijan oma vastuu opinnoistaan. Ammattikorkeakoululla on vastuu riittävän ohjauksen järjestämisestä niin, että opiskelijan on mahdollista rakentaa itselleen mielekäs tutkinto, jonka hän voi suorittaa normin mukaisessa ajassa.

Opintojen ohjaus ja neuvonta on osa jokapäiväistä toimintaa. Siihen osallistuu koko henkilökunta ja se perustuu opiskelijan tarpeisiin. Laadukas opintojen ohjaus ja neuvonta auttaa opiskelijaa suunnittelemaan paremmin omaa opiskeluaan sekä ehkäisemään ja ratkaisemaan itsenäisesti opintojen etenemiseen liittyviä ongelmia.

3.1 Lainsäädäntö ja muut opintojen ohjausta ohjaavat asiakirjat

Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö ja säädökset ovat saatavissa suomeksi ja ruotsiksi muun muassa valtion säädöstietopankki Finlexistä [www-osoitteesta www.finlex.fi](http://www.finlex.fi).

Ammattikorkeakoulutusta koskevia lakeja ja säädöksiä:

- Ammattikorkeakoululaki (351/2003). Laissa säädetään mm. ammattikorkeakouluista ja niiden ylläpidosta, ohjauksesta ja arvioinnista, hallinnosta, opetuksesta ja tutkinnoista, opiskelijoista, opettajista ja henkilöstöstä sekä rahoituksesta.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (352/2003). Asetuksessa säädetään yksityiskohtaisemmin ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä, hallinnosta, tutkinnoista ja niiden perusteista, opetusjärjestelyistä, opetuksesta ja opiskelijoista sekä henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulujen yhteishausta (1044/2009). Asetusta sovelletaan ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan järjestämisessä.
- Opetusministeriön asetus eräiden opintojen tuottamasta kelpoisuudesta ammattikorkeakouluopintoihin (1080/2009)
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista (1230/2009). Asetuksessa säädetään maksuista, joita ammattikorkeakoulut voivat periä opetuksesta.
- Laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta (356/2003). Laissa säädetään ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajille ja opettajaksi aikoville tarkoitettua opettajankoulutuksesta.
- Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä (1058/1998). Laissa säädetään mm. rekistereiden käyttötarkoituksesta, tietosisällöistä ja tietojen luovuttamisesta.
- Asetus korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998). Asetuksessa säädetään mm. korkeakoulututkinnoista yleensä sekä alemmista ja ylemmistä korkeakoulututkinnoista, yliopistojen jatkotutkinnoista, maanpuolustuskorkeakoulun tutkinnoista, ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista, ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnoista sekä tutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta.

Ammattikorkeakoululaki (351/2003) säätelee ammattikorkeakoulujen toimintaa. Lain uusittu sanamuoto ammattikorkeakoulun tehtävistä astui voimaan 1.1.2010 ja siinä, kuten lain aiemmassakin sanamuodossa, viitataan lyhyesti opinto-ohjaukseen toteamalla että tehtävänä on tukea yksilön ammatillista kasvua:

”Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulujen tulee edistää elinikäistä oppimista. (24.7.2009/564)”

Samassa lain pykälässä mainitaan elinikäisen oppimisen edistämisen lisäksi vielä aikuiskoulutuksesta:

”Ammattikorkeakoulut antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.”

Ammattikorkeakouluista annetun asetuksen (2003/352) mukaan opiskelijoiden ohjaus on ulotettava koskemaan opintojen ohjauksen lisäksi myös työelämänyhteyksiin ja tutkimuksen ohjaamiseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi asetuksessa määritetään ohjaus keskeiseksi opettajan tehtäväksi sanomalla, että päätoimisen opettajan tehtävänä on opetus- ja ohjaustyö.

3.2 Ohjaus ja neuvonta käsitteet

Ohjaus koostuu kolmesta ohjauksen osa-alueesta, jotka ovat oppimisen ja opiskelun ohjaus, henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä urasuunnittelu ja ammatillisen kasvun ohjaus. Oppimisen ja opiskelun ohjauksessa keskitytään opiskeluprosessiin. Tehtävänä on ohjata opiskelijaa tunnistamaan vahvuutensa ja heikkoutensa opiskelijana, ja tukea opiskelijoita opintojen eri vaiheissa suoriutumaan opintojen asettamista haasteista. (Lerikkanen 2008.)

Varsinainen opinto-ohjaus on prosessi, jossa opiskelija ohjaajan tukemana pyrkii jäsentämään todellisuuttaan ja tulevaisuuttaan siten että opiskelija kokee voimaantumista ja valtaistumista omiin asioihinsa. Opintojaksojen opettajilla on tärkeä rooli erityisesti ammatillisen kasvun ohjaajina. (Lerkkanen 2008.)

Neuvonta on vastausten antamista opiskelijoiden kysymyksiin ja tiedottaminen on yksisuuntaista tiedon jakamista opintoihin liittyvistä asioista. Ohjaus koostuu kolmesta ohjauksen osa-alueesta, jotka ovat oppimisen ja opiskelun ohjaus, henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä urasuunnittelu ja ammatillisen kasvun ohjaus (kuva 3). (Lerkkanen 2008.)

Kuva 3. Kuvassa on opintojen ohjauksen kolme osa-aluetta (Lerkkanen 2008)

Oppimisen ja opiskelun ohjauksessa keskitytään opiskeluprosessiin. Tehtävänä on ohjata opiskelijaa tunnistamaan vahvuutensa ja heikkoutensa opiskelijana, ja tukea opiskelijoita opintojen eri vaiheissa suoriutumaan opintojen asettamista haasteista.

Urasuunnittelun ja ammatillisen kasvun ohjauksella tarkoitetaan prosessia, jolla tuetaan opiskelijan ammatti-identiteetin kehittymistä ja kehittyvää ymmärrystä siitä, miten hän voi hyödyntää opintonsa tulevassa ammatissaan. Opiskelijan persoonan kasvun ja kehittymisen ohjauksella yleensä tarkoitetaan yksilön koko elämäntilanteen ja elämänhistorian huomioimista ohjaustilanteessa ja hänen psykososiaalisen kehityksensä tukemista ja ohjausta. Opiskelijahuollolliset kysymykset ovat osa tätä ohjauksen osa-aluetta. (Lerkkanen 2008.)

Opintojen ohjauksen ja neuvonnan periaatteet ovat:

- Kuuluu kaikille,

- Ohjaus ja neuvonta ovat opiskelijälähtöistä ja perustuu opiskelijan yksilölliseen tarpeeseen ja
- Ovat luottamuksellisia (Lekkanen 2008.)

Opettajat ovat alansa asiantuntijoita, jotka vastaavat opettamansa aihekokonaisuuden sisällöllisestä ohjauksesta, ohjaavat opintojakson suorittamiseen ja erilaisten opiskelutai oppimismenetelmien käyttöön. Opettajat alansa ammattilaisina antavat opiskelijoille tietoa koulutusalan erilaisista työtehtävistä ja niissä vaadittavasta osaamisesta ja siten opettajilla on keskeinen rooli ammatillisen kasvun ohjauksessa. Opettajilla on keskeinen asema ohjauksessa myös siksi että he ovat eniten tekemisissä opiskelijoiden kanssa ja voivat havaita ensimmäisenä ohjaustarpeita. Tarvittaessa opettajat ottavat yhteyttä opiskelijan ryhmänohjaajaan tai opinto-ohjaajaan. (Lekkanen 2008.)

Onnismaa on määritellyt opinto-ohjausta myös negatioiden kautta eli mitä opinto-ohjaus ei ainakaan ole. Ensinnäkään se ei ole ammattiala, vaikka esimerkiksi opintojen ohjaajilla onkin toimenkuvansa. Ammattiala näkemyksen sijasta ohjausta on luontevampi lähestyä moniammatillisena käytäntönä ja lähestymistapana eri konteksteissa. Ohjaus ei ole myöskään tieteenala vaan monitieteinen tutkimusalue. (Onnismaa 2003, 7-8.)

Ohjaus ei ole terapiaa. Terapian alkutilanteena on useimmiten jokin vajavaisuus, vika, vamma tai sairaus, jollaista ei tarvitse olettaa ohjauksen lähtökohdaksi eikä ohjauksessa paranneta vaan tutkitaan ja selkiytetään elämän- ja urasuunnittelun kysymyksiä. Ohjaus ei ole opetusta, mutta tätä vastakkainasettelu ei ole syytä erityisesti korostaa vaan voidaan ajatella, että opetus on usein ohjausta ja ohjaus on pedagogista toimintaa. (Onnismaa 2003, 8-9.)

Ohjaus ei ole, ainakaan pääasiallisesti, neuvojen antamista, vaikka ohjaajaa voikin alkaa helposti neuvotuttaa (Onnismaa 2003, 8-9). Ohjattava siis tekee ratkaisunsa itse ja kantaa niistä vastuun itse, eikä ohjaajan kannata alkaa neuvojaan jakelemaan. Kun ohjauksen yhteydessä puhutaan neuvonnasta, tarkoitetaan sillä ohjattavan ratkaisuisissa tarvittavan tiedon antamista esimerkiksi valintavaihtoehtoista koulutustarjonnassa eikä neuvojen antamista siitä, kuinka opiskelijan pitäisi elämäänsä suunnitella tai millaisia ratkaisuja tehdä. Neuvontaa siis on esimerkiksi vastausten antaminen opiskelijoiden opintotukea tai opetussuunnitelmaa koskeviin kysymyksiin tai valinta- tai vaih-

toinjojen järjestäminen. Ohjaus ja neuvonta kulkevat käsi kädessä, koska elämän- ja opintojen suunnittelussa tarvitaan monenlaista tietoa.

International Association for Educational and Vocational Guidance (IAEVG) on määritellyt urasuunnittelun ohjaamisen olevan uraa ja ammatillista kehittymistä koskevien päätösten yhteydessä tarvittavien asenteiden, uskomusten, tietojen ja taitojen tarkastelua ohjaustilanteissa. IAEVG:n mukaan kyseessä on elinikäinen kehitymisprosessi, johon sisältyy eri ammattiroolien suunnittelua, niissä toimimista ja niiden välisiä siirtymisprosesseja. (Onnismaa 2003, 62-63.) Urasuunnittelun ja ammatillisen kasvun ohjauksella tarkoitetaan prosessia, jolla tuetaan opiskelijan ammatti-identiteetin kehittymistä ja kehittyvää ymmärrystä siitä, miten hän voi hyödyntää opintonsa tulevassa ammatissaan. (Lerkkanen 2008.)

Opiskelijan persoonan kasvun ja kehittymisen ohjauksella yleensä tarkoitetaan yksilön koko elämäntilanteen ja elämänhistorian huomioimista ohjaustilanteessa ja hänen psykososiaalisen kehityksensä tukemista ja ohjausta. Opiskelijahuollolliset kysymykset ovat osa tätä ohjauksen osa-aluetta. (Lerkkanen 2008.)

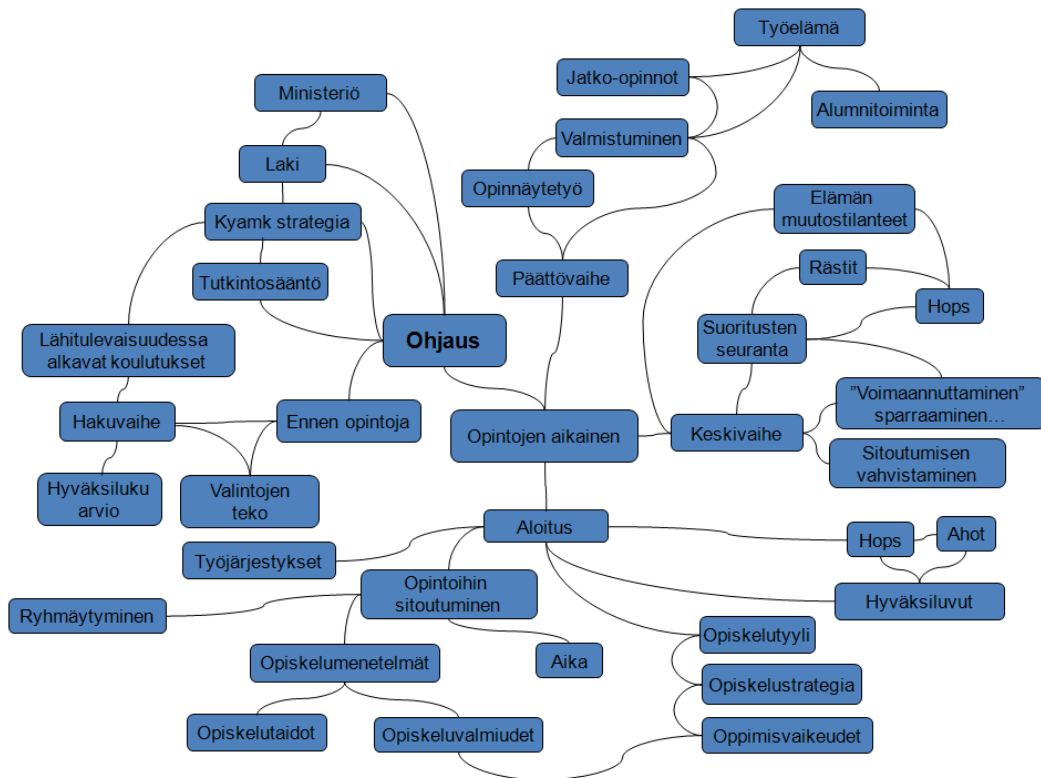
3.3 Henkilökohtainen ohjaus

Henkilökohtaisessa ohjauskeskustelussa on tärkeintä ajan, huomion ja kunnioituksen antaminen opiskelijalle. Keskustelun puitteet tulisi luoda myös kiireettömiksi, kunnioittaviksi ja luottamuksellisiksi siten että opiskelija kokee tulevansa kuulluksi. Opiskelijan huolien ymmärtäminen ja opiskelijan tukeminen ratkaisujen löytämiseksi edellyttävät ohjaajalta paneutumista. (Ojanen 2000, 69.)

Henkilökohtainen ohjaus saattaa muodostua tarpeen mukaan yhdestä tai useammasta keskustelusta. Ensimmäisellä ohjauskerralla tulisi ohjaajan pyrkiä arvioimaan ohjaustarvetta ja ohjauksen tavoitetta yhdessä opiskelijan kanssa. Henkilökohtainen ohjaus tulee nähdä tavoitteellisena prosessina, joka etenee pienin askelin eikä valmiita ratkaisumalleja ole vaan ohjaajan tehtävänä on tukea opiskelijaa itse löytämään omat ratkaisunsa. (Ojanen 2000, 75-76.)

3.4 Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa

Aikuisten ohjaus voidaan mieltää heidän auttamisena ja tukemisena erilaisissa siirtymävaiheissa ja – tilanteissa. Aikuisohjaus on tukemista ja auttamista hänen opiskeluprosessissaan, ammatillisessa kehittämisessään ja elämäntilanteissaan. Aikuisopiskelijalle nykyaikaiset opiskelutilanteet, menetelmät, sisällöt ja välineet voivat olla aivan erilaisia kuin hänen aiemmissa opinnoissa omaksumansa. Ohjauksen tarve aikuiselle voi tulla jo pelkästään oppimaan oppimisen ohjauksesta ja uusiin tilanteisiin orientoitumisesta. (Lätti & Putkuri 2008, 37; Pasanen 2002, 123–124.) Seuraavana miellekarttakuva, jolla aikuisohjauksen moninaisuutta on jäsennetty (Kuva 4).

Kuva 4. Kuvassa on miellekartta aikuisopiskelijan ohjauksesta ammattikorkeakoulussa.

Aikuisuuteen kuuluvat autonomisuus, itsenäisyys ja omillaan pärjääminen. Mutta yhtenäiset työurat alkavat olla harvinaisia ja siitä aiheutuu tulevaisuuden suunnitteluun epävarmuutta. Epävarmuuden hyväksyntä ja sen hallinta sekä mahdollisuuksien hah-

mottaminen ovat aikuisille tilanteita, joissa opinto-ohjauksella on tärkeä rooli olla auttamassa ja tukemassa heitä. (Herranen & Penttinen 2008, 15–17.)

Aikuisopiskelijan ohjausta ei voida erottaa hänen elämän muusta kontekstista (Herranen & Penttinen 2008, 20). Aikuisopiskelijan ohjaus jäsentyy sisällöllisesti kolmeen: opiskelun ohjaus, oppimisen ohjaus, henkilökohtaisen kehittymisen ohjaus ja elämäntilanteiden ohjaus. Opiskelun ohjaus sisältää opiskelunvalmiuksien ja oppimaan oppimisen taidoissa tukemisen ja ohjaamisen, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnan. Oppimisen ohjaus sisältää oppimisprosessin tukemisen ja varmistamisen ettei oppimisen punainen lanka unohdu ja opiskelija ei jää yksin. Oppimisen ohjaus voi olla tarpeen erityisesti opinnäytetyön yhteydessä. Henkilökohtaisen kehittymisen ja elämäntilanteen ohjaus antaa tukea erilaisten vaihtoehtojen ja ratkaisujen löytämiseen sekä itsetunnon ja itse-tuntemuksen kysymyksissä. (Lätti & Putkuri 2008, 37–38.)

Aikuisten ohjauksessa keskeinen ohjaukikäytäntö ja – menetelmä on henkilökohtainen ohjaus. Ohjaajan tehtävänä on usein toimia myös välittäjänä opiskelijan, opettajien ja muun kouluyhteisön välillä. Lisäksi tutkintoon johtavat opinnot ovat kestoaltaan pitkiä ja aikuisopiskelijan jaksamiseen tukeminen ja kannustaminen ovat tärkeitä. Kannustessaan ja tukiessaan ohjaaja voi käyttää työkaluina eteenpäin vievää kyselemistä, rohkaisua, uskon luomista, rinnalla kulkemista, innostamista, sparrausta, muistuttamista ja patistamista. Aikuisopiskelijoiden ohjauksessa ammattikorkeakouluissa kehittämistarpeita liittyy eniten ohjausjärjestelmän kehittämiseen ja ohjauksen laatuun. Yhteiset pelisäännöt ja käytänteet puuttuvat ja aikuiskoulutus sekä aikuisten ohjaus vaatisivat kehittämistä kokonaisuutena. (Lätti & Putkuri 2008, 40.)

3.5 Ohjauksen ja neuvonnan arviointi

Ohjauksen saatavuutta pidetään lähes yleisesti hyväksyttynä koulutuksen arviointikriteerinä. Sen sijaan keskustelua itse ohjauksen vaikuttavuudesta vaivaa mikro- ja makrotason kohtaamattomuus. Päätöksentekijät odottavat ohjaukselta mitattavia makrotason vaikutuksia kun taas ohjaajat korostavat yksilötason laadullisia ja vaikeasti mitattavia tuloksia. (Onnismaa 2003, 282.) Periaatteessa on mahdollisuus päästä näiden kahden tahon konsensukseen arvioinnin kriteereistä, mutta ei voida olla varmoja onko konsensus vallan määrittelemä. Eri osapuolet pyrkivät legitimoimaan oman

näkemyksensä, mutta se, jolla on enemmän valtaa, yleensä onnistuu legitimoinnissa paremmin. (Onnismaa 2003, 287-288.)

Arviointi voi tukea toiminnan kehittämistä dialogisena käytäntönä, jos arviointi käynnistää osallisten välisen dialogin ja ylläpitää sitä toiminnan suunnittelusta lähtien. Onnismaan mukaan dialogia näyttäisi tärkeältä ylläpitää myös siitä, mikä on arvioitavan toiminnan tarkoitus ja kohde ja mitä halutaan mitata ja arvioida, koska ohjaus tuottaa helposti juuri sellaisia tuloksia kuin arvioinnissa painotetaan. Arviointikriteereillä ja -menetelmillä tulisi olla jotakin tekemistä arvioitavan toiminnan tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi asiakastytyväisyyttä käytetään ohjauksen laadun mittarina vaikka ohjauksen tarkoitus ja kohde ei ole välitön asiakastytyväisyys. Ohjausammattilaisten asiantuntijoina ei tulisi jättää ohjauksen toivottavien tulosten ja arviointikriteerien määrittelyä yksipuolisesti rahoittajille tai muille tahoille. (Onnismaa 2003, 288.)

Ennen oppilaitoksen opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelman laatimista on hyvä perehtyä niihin vahvuuksiin ja puutteisiin, joita opinto-ohjauksen arvioinneissa on havaittu. On myös tarpeen perehtyä niihin kysymyksiin, joita oppilaitoksen omissa palautteissa tai arvioinneissa on tullut esiin. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 8-9.)

Korkeakoulujen arviointineuvoston arviointiprosessit ovat tuottaneet suuren määrän esimerkkejä opintojen ohjauksen ja neuvonnan hyvistä käytänteistä, joista keskeisimpiä ovat:

- Opintojen ohjauksen ja neuvonnan lähtökohtana tulisi olla opiskelijan vastuu omista opinnoista ja toisaalta korkeakoulujen vastuu koulutuksen ja ohjauksen järjestämisestä siten, että opiskelijan on mahdollista rakentaa itselleen elinikäisen oppimisen ja työelämän kannalta mielekäs tutkinto.
- Korkeakoulujen tulisi järjestää ohjauspalvelut porrastetusti siten, että jokaiselle opiskelijalle on tarjolla perusohjauspalvelut ja lisäksi tarpeiden mukaisesti lisäohjausta.
- Opintojen ohjauksen tulee kattaa kaikki opintojen eri vaiheet (ennen opintojen alkua, aloitus-, keski-, päätös- ja työelämään siirtymisen vaiheet) ja osa-alueet (oppimisen ja opiskelun ohjaus, ammatillinen suuntautuminen ja persoonalli-

suuden kehittyminen). Ohjaussisällöistä huomiota tulee kiinnittää opintojen tavoitteellisuutta tukevien henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadintaan ja opintojen edistymisen seurantaan. Ohjausmenetelmistä erityisesti ryhmäohjauksen ja verkko-ohjauksen (intra- ja internet) tulee tehostaa.

- Opettajan ja opiskelijan välisellä vuorovaikutuksella on opintojen ohjauksessa ja oppimisessa keskeinen rooli. Opiskelijalle tulisi turvata normaalien opetustilanteiden lisäksi mahdollisuus myös henkilökohtaiseen ohjaukseen.
- Opintojen ohjaustehtävissä toimivan opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijatuutoreiden koulutusta tulee kehittää ja resursoida riittävästi.
- Korkeakoulujen tulisi laatia kokonaisstrategiaansa perustuva opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma, jossa on määritelty ohjauksen tavoitteet ja sisällöt
- Korkeakouluissa tulisi tutkia opintojen ohjauksen teoreettisia malleja ja ohjauksen palvelujärjestelmien kehittämistä.
- Opetusministeriö voisi nostaa opintojen ohjauksen yhdeksi keskustelun kohteeksi korkeakoulujen kanssa käytävissä neuvotteluissa. (Huttu, Isohanni, Lerkkanen, Mielityinen, Moitus, Talvi, Uusi-Rauva & Vuorinen 2001, 24, 36.)

Eri kouluasteilla voi olla samoja ongelmia kuin korkea-asteella ja niiden arvioinneista saatuja tuloksia kannattaa hyödyntää myös soveltaen korkea-asteella. Ammatillisella asteella ovat tyypillisesti aiemmissa arvioinneissa keskeisimpiä ongelmia opintojen ohjauksessa olleet seuraavat asiat:

- Opinto-ohjauksen saatavuudessa on vakavia puutteita, eivätkä kaikki opiskelijat saa riittävästi tukea opinnoissaan ja kehityksessään. Yli 40 prosenttia ammattiinopiskelijoista katsoi, ettei ollut saanut henkilökohtaista ohjausta riittävästi.
- Opiskelun ohjaus kaikkien opettajien tehtävänä ei toteudu. Opiskelijoiden mukaan erityisesti oppimisvaikeuksiin on vaikea saada apua.

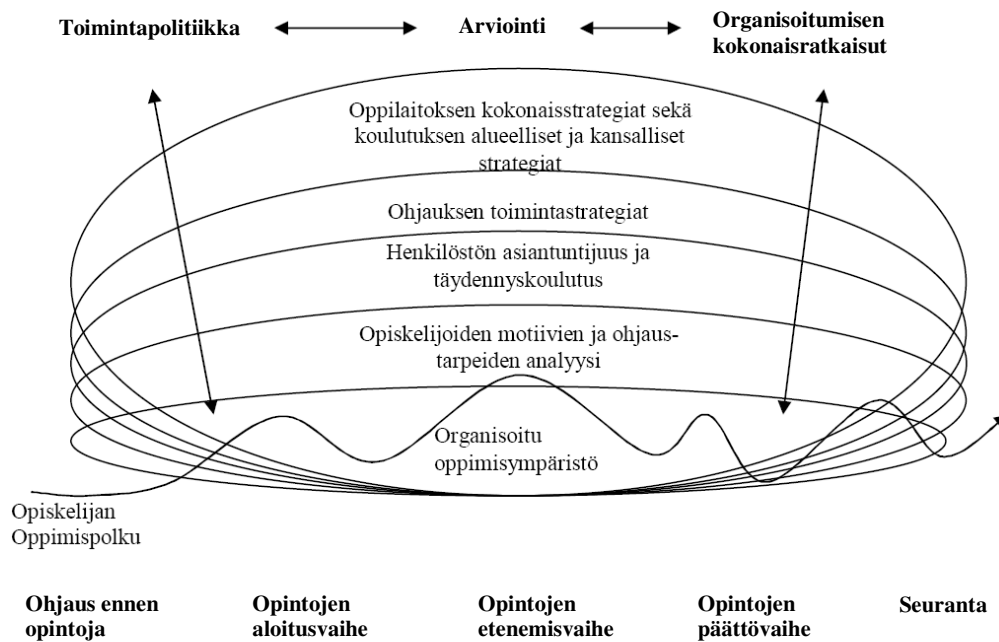
- Valinnat ja henkilökohtainen opiskelusuunnitelma eivät toteudu hyvin. Kaikilla oppilaitoksilla ei vielä ollut sellaista oppilaitosyhteistyötä, joka olisi tehnyt mahdolliseksi valita opintoja muista oppilaitoksista.
- Opiskelijoiden opintojen seuranta ontuu. Oppilaitoksilla ei ole sellaisia palauttejärjestelmiä, joilla ne saisivat tietoa opintojen ohjauksen toteutumisesta opiskelijoiden näkökulmasta. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi, Virtanen 2005, 7.)

3.6 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma työkaluna

Toimenpideohjelma on ohjauksen kehittämisen pääväline, josta yleensä ilmenevät ohjauksen tavoitteet, arviointi, sisällöt, toimijat, nimikkeet ja resurssit sekä ketkä tekevät opintojen ohjauksen toimenpideohjelman. Toimenpideohjelma kokoaa yksittäiset ohjauksen palvelupisteet tai tilanteet ohjaus- ja neuvontapalveluiden kokonaisuudeksi. Toimenpideohjelmaa laadittaessa tulisi tunnistaa kaikki ohjauksen ja neuvonnan toimijat ja huolehtia heidän sitoutumisestaan prosessiin. (Lerkkanen 2009.)

Toimenpideohjelman tarkoitus on tehdä ohjausta tekeville ja muulle henkilöstölle sekä opiskelijoille läpinäkyväksi ohjauksen tarjoamat palvelut ja työn ja vastuun jako ohjausta tekevien kesken ja siten lisätä myös ohjauksen toimivuutta. Lisäksi toimenpideohjelmassa on tarkoitus nostaa esille ohjauksen kehittämiseksi valitut painopistealueet ja konkretisoida kehittämistoimenpiteet. (Lerkkanen 2009.)

Korkeakoulujen opintojen ohjauksen ja neuvonnan suunnittelun tukena voi käyttää opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa elinikäisen oppimisen näkökulmasta (kuva 5) (Tarkiainen, Vuorinen 1997, 36).

Kuva 5. Kuvassa on opintojen ohjauksen ja neuvonnan kokonaisuus suunnittelu korkeakouluissa (Tarkiainen & Vuorinen 1997, 36).

Ensimmäinen vaihe ohjauksen ja neuvonnan toimintaohjelman suunnittelun käynnistämässä on arvioida, miten koulutusyksikkö vastaa ohjauksen ja neuvonnan tarpeisiin opiskelijan opintojen eri vaiheissa. Ohjauksen tarpeita voi hahmottaa niiden kysymysten kautta, joita opiskelija kohtaa opinto-ohjelmansa aikana. Opinto-ohjelmaa voi jäsentää vaiheittain opiskelijan polkuna: 1) ohjaus- ja neuvontatoiminta ennen opintojen alkua, 2) opiskelijavalinta ja ohjaus opintojen alussa, 3) opetus- ja ohjaus opintojen edetessä, 4) ohjaus opintojen päättövaiheessa ja 5) ohjaukseen liittyvät palaute- ja seurantajärjestelmät. (Huttu, Isohanni, Lerkkanen, Mielityinen, Moitus, Talvi, Uusi-Rauva, & Vuorinen 2001, 152.)

Kriittiset vaiheet aikuisten tutkintoon johtavissa ammattikorkeakouluopinnoissa:

- opintojen aloitus: opiskelutaidot, opintoihin sitoutuminen ja hops
- opintojen pitkä kesto: elämän muutostilanteet ja jaksaminen
- hylättyjen, puutteellisten tai suorittamattomien opintojaksojen suorittaminen
- opintojen loppuun saattaminen ja opinnäytetyö

3.6.1 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan jäsentäminen

Opintojen ohjauksen ja neuvonnan käytäntöjen kirjaaminen toimenpideohjelmaksi on tärkeää muun muassa siksi, että ne voidaan saattaa kaikkien tietoon oppilaitoksessa. Kirjatut käytännöt luovat myös pohjan opintojen ohjauksen toimivuuden arvioimiselle.

Toimenpideohjelma voidaan jäsentää monella tavalla. Jäsentäjänä voivat olla opintoaika, opintojen ohjauksen ja neuvonnan sisältö, ohjauksen muoto tai ohjauksen työnjako. Nämä jäsennykset eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan täydentävät toisiaan. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 8.)

3.6.1.1 Opintoajan mukaan

Opintojen ohjauksen ja neuvonnan jäsentäminen opintoajan mukaan korostaa opintojen ohjauksen ja neuvonnan jatkuvuutta läpi koko opiskeluajan. Ohjaus ja neuvonta voidaan sovittaa sen mukaan, millaisia kysymyksiä tai ongelmia opiskelijat tavallisimmin kohtaavat missäkin opintojensa vaiheessa. Jäsennys voidaan hahmottaa seuraavasti, ohjaus:

- ennen opintojen alkua
- opintojen alkaessa
- opiskelun aikana
- opintojen päättövaiheessa
- opintojen jälkeen. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 8-9.)

3.6.1.2 Sisällön tai teeman mukaan

Tämä malli perustuu opintojen ohjauksen ja neuvonnan kolmeen keskeiseen sisältöalueeseen, jolloin tavoitteena on:

- opiskelijan kasvun ja kehityksen ohjaus eli opiskelijan tarvitsema psykososiaalinen tuki

- opiskelutaitojen ja opiskelun ohjaus
- ammatillisen suuntautumisen ohjaus (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 9.)

Malli pitää teemat erillään ja voi auttaa hahmottamaan työnjakoasioita paremmin kuin edellinen. Mallin heikkoutena on, että opintojen ohjauksen kysymykset rajautuvat harvoin vain yhteen teemaan, vaan ohjausta ja neuvontaa vaativat kysymykset ja ohjaustarve kietoutuvat käytännössä toisiinsa. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 9.)

3.6.1.3 Ohjauksen työmuodon mukaan

Seuraavat kaksi työmuodon mukaan tehtyä jaottelua auttavat hahmottamaan opintojen ohjauksen ja neuvonnan työnjakoa ja resurssointia:

- henkilökohtainen ohjaus
- pienryhmäohjaus
- luokkaohjaus
- ohjauksen oheistoiminnat

Toinen työmuodon mukainen jäsenitys voisi olla

- tiedotus
- neuvonta
- ohjaus (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 9.)

3.6.1.4 Työnjaon mukaan

Työnjakoon perustuva jäsenyyksestä on mainittu myös säädöksissä. Niiden mukaan koko henkilöstön tulee osallistua opiskelijoiden ohjaukseen ja päätoimisen opettajan keskeinen tehtävä on opetus- ja ohjaustyö. Edelleen opintojen ohjauksen lisäksi edellytetään myös työelämäyhteyksiin ja tutkimuksen ohjaamiseen liittyviä tehtäviä. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 7.)

Ohjauksen työnjako koskee ainakin seuraavia ammattiryhmiä: opintosihteeri, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja, opettajat, koulutusohjelmavastaava ja osaamisalapäälliköt. Työnjaossa tulee ottaa huomioon myös oppilaitoksen ulkopuoliset yhteistyötahot. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 9.)

4 OPINTOJEN OHJAUKSEN JA NEUVONNAN TOIMINTAOHJELMAN LAADINTAPROSESSI

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun aikuisopiskelijoiden ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelman laadintaprosessille on hyvät lähtökohdat. Koskien koko Kymenlaakson ammattikorkeakoulua nuorten tutkintoon johtavalle koulutukselle on olemassa opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma, jota voidaan hyödyntää soveltaen aikuisopiskelijoille.

Tekniikan ja liikenteen alojen toimenpideohjelman laadinnan aikaan tekniikan alan aikuisopiskelijoille tehtiin kaksi palautekyselyä, toinen sähköpostikyselynä (liite 3) ja toinen Googlen kyselytyökalulla toteutettuna Internetissä (liite 4). Sähköpostikysely lähetettiin kaikille tekniikan alan aikuisopiskelijoille. Google-kyselyn kohderyhmä oli kaksi energiatekniikan aikuisryhmää, joiden opetus oli toteutettu osittain samanaikaisten verkkoistuntojen avulla. Saatuja palautteita on hyödynnetty toimenpideohjelman laadinnassa. Tekniikan ja liikenteen aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma on jäsennetty opintoajan mukaan.

Kun tekniikan ja liikenteen alojen aikuisopiskelijoiden opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma on laadittu, voidaan jatkossa toimenpideohjelmaa edelleen kehittää ja täydentää Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kokonaisstrategian mukaisesti laajapohjaisemman työryhmän toimesta koskemaan yhtenevästi koko koulun aikuisopiskelijoita. Toimintasuunnitelmaa edelleen täydennettäessä ja kehitettäessä koskemaan koko koulun aikuisopiskelijoita ja henkilökuntaa on pohdittava:

- Kuka toimii johtajana ja vetäjänä toimenpideohjelmaa tehtäessä?
- Ketkä osallistuvat työryhmän toimintaan pysyvinä jäseninä, ketkä asiantuntijoina? Miten oppilaitosjohto osallistuu toimenpideohjelman tekemiseen? Miten opiskelijoiden kokemukset otetaan huomioon?

- Miten työ resurssoidaan?
- Miten työ käytännössä järjestetään? Kuka kirjoittaa toimenpideohjelman?
- Millaista yhteistyötä tehdään oppilaitosverkoston muiden jäsenten kanssa?
- Miten ja milloin toimenpideohjelma vahvistetaan?
- Miten toimenpideohjelman toimeenpanoa seurataan sekä opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimivuutta aiotaan arvioida?

4.1 Aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelman laadinnan toteutus

Tavoitteena oli laatia tekniikan ja liikenteen alalle aikuisten tutkintoon johtavien opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma. Laadinnassa on hyödynnetty Kymenlaakson ammattikorkeakoulun nuorten tutkintoon johtavan koulutuksen toimenpideohjelmaa. Koska ohjauksen ja neuvonnan vastuu kuuluu koko henkilökunnalle, on kommentteja ja mielipiteitä pyydetty muulta henkilökunnalta toimenpideohjelman kirjoitustyön edetessä. Aikuisopiskelijoille tehtiin keväällä 2010 kaksi erillistä kyselyä, joissa kysyttiin heidän mielipiteitään opiskelusta, opintojen ohjauksesta ja neuvonnasta. Kyselyistä saatua palautetta on hyödynnetty toimenpideohjelman laadinnassa.

Toimenpideohjelman jäsentäminen opintoajan mukaan on hyvin aikuisopintoihin soveltuva jäsenystapa, koska siinä korostuu opintojen ohjauksen ja neuvonnan jatkuvuus läpi koko opiskeluajan sekä siinä ohjaus ja neuvonta sovitetaan sen mukaan millaisia kysymyksiä tai ongelmia opiskelijat tavallisimmin kohtaavat missäkin opintojen vaiheessa.

4.1.1 Opintojen hakuvaihe

Hakuvaiheessa on tärkeää opiskelumahdollisuuksista tiedottaminen ja oppilaitoksen tunnetuksi tekeminen. Hakuvaiheen pohdittavia asioita opintojen ohjaus ja neuvonnan toimenpideohjelmassa ovat:

- Miten ulospäin suuntautuva ”markkinointi” hoidetaan? Sisältö, aineistot, ilmoittelu, markkinoinnin suuntaaminen kohderyhmittäin?

- Miten hoidetaan tietojen ja aineistojen päivittäminen ja ajantasaisuus?
- Miten tiedotus resurssoidaan? Henkilöresurssit, työhön käytettävä aika, raha?
- Miten ulkopuolisia tahoja hyödynnetään markkinoinnissa?
- Miten tiedotetaan pääsykokeista hakijoille?
- Miten ilmoitetaan hakijoille opiskelijaksi hyväksymisestä? Mitä ohjauksellisia tietoja hyväksymiskirjeeseen liitetään? Miten ilmoitetaan niille, jotka eivät päässeet oppilaitokseen?
- Miten ns. jälkivalinta hoidetaan? Työmuodot, resurssit?
- Miten saadaan tai hankitaan opiskelun kannalta tärkeitä tietoja tulevista opiskelijoista?
- Työnjako em. asioissa tehdään? Nimetään vastuuhenkilöt tai ryhmät.

Ennen opintoja opiskelemaan hakevat aikuiset tarvitsevat oikeaa tietoa opiskelumahdollisuuksista. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestintä- ja mediapalvelut vastaavat hakijoille kohdistuvasta markkinointiviestinnästä. Yksi tärkeä viestintäkanava on myös koulun www-sivut.

Hakijoita, jotka kaipaavat markkinointiviestinnän lisäksi lisätietoa, palvelevat haku-toimisto, opintotoimisto, opinto-ohjaaja ja koulutusohjelmavastaavat. Koska aikuisilla miltei aina on aiempia opintoja ja muuta aiemmin hankittua osaamista, heitä useasti kiinnostaa ennen hakua saatu arvio aiempien opintojen hyväksiluvuista.

Osa aikuisopiskelijoista tulee opiskelemaan työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Työ- ja elinkeinotoimistoon markkinoinnista, koulutustarjonnasta ja -koulutusyhteistyöstä vastaa Kymenlaakson ammattikorkeakoulun yrityspalveluosasto. Osa aikuisopiskelijoista voi olla myös uudelleen koulutuksessa terveydellisistä syistä.

Lähtökohta opiskelun hyvälle etenemiselle on että opiskelija löytää tai saa itsellensä sopivan opiskelupaikan. Yksi kehitystehtävä on kehittää markkinointia ja opiskelija-

valintaa siten että opiskelijapaikat täytyisivät motivoituneilla ja opintoihin sitoutuvilla opiskelijoilla sekä opiskelijalla on jo ennen opintoja realistinen käsitys opiskelun vaatimasta osaamisesta ja ajasta.

4.1.2 Opintojen aloitusvaihe

Opintojen alkaessa annettavan opintojen ohjauksen ja neuvonnan tavoitteena on perehdyttää uudet aikuisopiskelijat opintoihin ja opiskeluun, tukea opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa ja ehkäistä alkuvaiheen keskeyttämistä. Tarpeettomien keskeyttämisten ehkäisy ja opintoihin sitouttaminen ovat strategisen työn keskeinen sisältö. Toimiva malli täytyy olla viritettynä ennen ensimmäistä koulupäivää.

Opintojen aloitusvaiheessa opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelmassa pohdittavia asioita:

- Miten opiskelijat perehdytetään oppilaitokseen ja opintoihin? Työmuodot, työnjako?
- Tehdäänkö kaikille aloittaville tulohaastattelut? Työnjako, resurssit?
- Miten tuetaan opiskelijoiden ryhmäytymistä? Työmuodot, työnjako?
- Miten hoidetaan opintojen ajantasainen seuranta? Miten ohjaus keskeyttämisen uhatessa järjestetään?
- Miten opiskelijoita ryhdytään perehdyttämään uusiin opiskelutapoihin, kuten itsenäisiin opintoihin, verkko-opiskeluun ja työssäoppimiseen? Millaisia järjestelyjä tehdään oppimisvaikeuksien havaitsemiseksi ja hoitamiseksi? Työnjako?
- Miten opiskelijoita ohjataan laatimaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelman? Miten valinnaisuus ja valinnanmahdollisuudet selvitetään opiskelijoille? Miten rohkaistaan kiinnostuneita valitsemaan opintoja muista oppilaitoksista? Työnjako?

- Miten aikaisempien opintojen ja muun aiemman osaamisen hyväksilukeminen järjestetään ja miten se selvitetään opiskelijoille? Miten taataan yhtenäinen käytäntö?
- Miten turvataan kaikille mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen kriittisessä alkuvaiheessa?
- Miten opiskelijat saavat tarvittaessa nopeasti yhteyden opinto-ohjaajaan? Vastanottoajat, sähköposti- ja puhelinyhteydet?
- Mitä muuta ohjausta ja neuvontaa järjestetään, mitkä ovat sisällöt ja teemat ryhmä- ja luokkaohjauksessa?
- Miten oppilaitoksen verkko-sivustoja käytetään hyväksi ajankohtaisessa tiedottamisessa tms.?
- Miten varmistetaan, että opiskelijat ovat selvillä opinto-ohjauksen palveluista, työnjaosta ja palvelujen saatavuudesta?
- Miten opiskelijoiden henkinen ja fyysinen turvallisuus on varmistettu?

Opintojen ohjauksen ja neuvonnan alkuvaiheen tavoitteena on sitouttaa uudet opiskelijat opiskeluun ja tutustuttaa heidät opiskeluyhteisöön, opiskeluympäristöihin ja opiskelumenetelmiin. Aikuisilla saattaa olla jo useampia vuosia tai vuosikymmeniä aikaa edellisiin opintoihin ja opiskelu menetelmät ja ympäristöt voivat olla muuttuneet heidän aiemmista opiskelu kokemuksista. Opiskelutaidot voivat myös olla ruosteessa.

Opintojen aloitus on ohjaukselle ja neuvonnalle tärkeä vaihe, ettei opiskelija lannistu, jos kokee opiskelumenetelmät tai -ympäristöt vaikeiksi. Silloin hänelle on pystyttävä tarjoamaan ohjausta ja tukea uudessa tilanteessa, jotta edellytykset opiskelulle syntyvät. Tärkeää on tunnistaa opintojen alkuvaiheessa ne opiskelijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Heille tulee varata riittävästi ohjaus- ja neuvonta-aikaa, jotta opiskelija voi saada tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja voidaan mahdollisesti ehkäistä suurempien vaikeuksien syntyminen tai opintojen keskeyttäminen.

Aikuisille tärkeä asia opintojen alussa on henkilökohtaisen opintosuunnitelman teko. Siihen vaikuttavat olennaisesti aiemmat opinnot ja muu aiemmin hankittu osaaminen. Opiskelijat voivat anoa hyväksilukuja missä vaiheessa opintoja tahansa, mutta oman henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen ja opintojen etenemisen kannalta on tärkeää, että mahdolliset hyväksiluvut varmistuvat mahdollisimman pian opintojen alussa. Vastuu hyväksiluku prosessin käynnistämisestä on opiskelijalla itsellään, mutta opinto-ohjaajan ja koulutusohjelmavastaavan on tärkeä tarjota neuvoa ja ohjausta prosessin käynnistämiseen.

Henkilökohtaisessa ohjauksessa selkiytetään opiskelijan kanssa hänen motivaatiotaan, opiskelumahdollisuuksiaan ja – edellytyksiään ja tuetaan opiskelijaa hakemaan ratkaisuja ja tekemään päätöksiä erilaisissa opiskeluun vaikuttavissa asioissa. Opiskelijan keskustelukumppanina voivat toimia ryhmänohjaaja, koulutusohjelmavastaava ja/tai opinto-ohjaaja. Opiskelijan laatima henkilökohtainen opintosuunnitelma (hops) toimii yhtenä menetelmällisenä apuvälineenä ohjauskeskusteluissa.

Ryhmän tuen, ”kaveria ei jätetä”, ”joukkuehengen” tai ”taisteluparien” syntyminen ovat myös tärkeitä. Ohjauksella ja neuvonnalla tuetaan myös ryhmäytymistä, joka auttaa jaksamaan opiskelumotivaation laskiessa. Ryhmäytymisessä olisi tärkeää, että jokaiselle tulisi ainakin yksi opiskelukaveri, joka toimisi vertaisena rinnalla kulkijana tuomassa motivaatiota ja auttaisi jaksamaan pitkissä tutkintoon johtavissa opinnoissa. Näin opiskelijat ikään kuin huomaamatta edistävivät toinen toistensa opintoja.

4.1.3 Opintojen keskivaihe

Opiskelun keskivaiheessa annettavan opintojen ohjauksen ja neuvonnan tavoitteena on turvata opintojen sujuminen, tukea ja vahvistaa opintoihin sitoutumista ja ryhmäytymistä. Tavoite on myös seurata ajantasaisesti opintojen edistymistä.

Opintojen keskivaiheessa opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelmassa pohdittavia asioita:

- Miten seurataan opintojen etenemistä? Miten vastuutetaan opiskelijat itse seuraamaan opintojensa etenemistä? Työnjako, työmuodot?

- Miten seurataan opiskelijoiden opiskelutaitojen, kuten itsenäisen opiskelun ja verkko-opiskelun kehittymistä? Miten varmistetaan oppimisvaikeuksien havaitseminen? Millaisia keinoja niiden hoitamiseen kehitetään? Työnjako?
- Miten seurataan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista? Millä tavoin niihin voidaan tehdä muutoksia? Miten seurataan valinnanmahdollisuuksien kehittymistä omassa ja muissa oppilaitoksissa?
- Miten turvataan kaikille mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen?
- Mitä muuta ohjausta ja neuvontaa järjestetään, mitkä ovat teemat ryhmä- ja luokkaohjauksessa?
- Miten ulkopuolisia tahoja hyödynnetään ohjauksessa?

Opintojen etenemisvaiheeseen sisältyy tiedottamista ja ohjausta. Lukukausittain seurataan opintojen etenemistä ja suoritusten kertymistä. Kerran vuodessa opiskelijan kanssa yhdessä ryhmänohjaaja tai opinto-ohjaaja käyvät suoritukset läpi ja tarkistetaan onko hylättyjä, puutteellisia tai suorittamattomia opintojaksoja. Tätä varten opiskelija täyttää vuosittaisen hops-lomakkeen. Vastuu lomakkeen täytöstä ja suoritusten tarkastuksesta sekä oikeellisuudesta on opiskelijalla.

Osa opiskelijoista tarvitsee henkilökohtaista ohjausta opintojen ohjaajalta rästiin jääneiden opintojaksojen suorittamiseksi. Opintojen keskivaiheessa tärkeitä opinto-ohjauksen ja neuvonnan tehtäviä ovat kannustaminen, tukeminen ja opintoihin sitoutumisen ja ryhmähengenvahvistaminen. Koska tutkinto-opinnot ovat pitkät, ohjaukselle on tarvetta myös elämän muutostilanteissa.

4.1.4 Opintojen päätösvaihe

Suuri osa edellisen vaiheen asioista jatkuu myös opintojen päättövaiheessa. Opintojen päättövaiheessa opiskelija voi tarvita erityistä ohjausta ja neuvontaa opinnäytetyön ja puutteellisiksi, hylätyiksi tai suorittamatta jääneiden opintojaksojen suorittamiseen. Lisäksi tutkintotodistuksen anomiseen liittyvään ohjaukseen ja neuvontaan voi olla tarvetta.

Opintojen päätösvaiheessa opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelmassa pohdittavia asioita:

- Miten seurataan opintojen etenemistä ja tutkinnon valmistumista suunnitellussa ajassa?
- Miten järjestetään oppilaitoksen tarjoamat ura- ja rekrytointipalvelut? Työmuodot, yhteistyö ja työnjako muiden tahojen, kuten työvoimatoimistojen kanssa?
- Miten perehdytetään opiskelijoita työnhakuun? Millaista tietoa annetaan, millaisia valmiuksia ohjataan?
- Miten annetaan tietoa jatko-opintoväylistä, jatko-opinnoista ja opastetaan tietolähteille?
- Miten turvataan kaikille mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen?
- Mitä muuta ohjausta järjestetään, mitkä ovat ohjauksen teemat ryhmä- ja luokkaohjauksessa?

Puutteelliseksi, hylätyiksi tai suorittamattomiksi jääneet opintojaksot ja opinnäytetyö muodostuvat joillakin opiskelijoilla loppuvaiheessa opintojen etenemisen pullonkaulaksi. Rästiin jääneelle opintojaksolle voi olla vaikeaa löytää menossa olevaa toteutusta. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tutkintosäännön mukaan opintojakson päättymisen jälkeen opiskelijalla on vuosi aikaa ja kaksi tenttiyrityskertaa suorittaa opintojakso. Opintojakson puuttuvat harjoitustyöt ja –tehtävät ovat myös palautettava vuoden kuluessa. Toistaiseksi aikuisopiskelijoiden kohdalla useat opettajat ovat joutaneet tästä vuoden säännöstä tutkintosäännön vastaisesti. Tutkintosäännön tiukka noudattaminen aikuisopiskelijoiden kohdalla vaikeuttaa erityisesti opintojen päättövaihetta.

Opinnäytetyön ongelmia ovat aiheen löytyminen, työn tekeminen ja loppuun saattaminen. Aiheet ovat useimmiten työelämälähtöisiä. Aiheen löytymisessä voi tulla ongelmia, jos omalta työpaikalta ei ole mahdollisuutta saada opinnäytetyön aihetta. Työ-

paikka voi toimia eri alalla kuin opinnot ovat tai omalta työpaikalta ei ole muutoin mahdollisuutta saada aihetta opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyön teko ei ole yhtä ohjattua kuin muu opiskelu ja vaatii suurempaa kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Opinnäytetyöhön tehtävä tutkimus tai kehittäminen usein onnistuu, mutta kirjoitustyö pitkittyy. Opinnäytetyölle on ohjaaja työpaikalta sekä ohjaava opettaja koululta. Lisäksi opinnäytetöille järjestetään opinnäytetyöpajoja kuusi kertaa vuodessa, joissa opiskelijat saavat henkilökohtaista ohjausta tiedonhankintaan, kieliasuun ja työkaluohjelmiin. Muuta asiantuntija apua on järjestetty pajaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Ohjauksen kannalta on tärkeää että ohjaava opettaja seuraa opinnäytetyön etenemistä ja kannustaa opiskelijaa siinä.

Opintojen päättövaihe venyy aikuisopiskelijoilla joskus jatkoajalle. Ohjausta tarvitaan jatkoajan anomiseen tai pahimmillaan uudelleen opiskelijaksi hakemiseen. Kun opinnot on saatettu loppuun, opiskelija voi tarvita ohjausta ja neuvontaa lopputyön julkaisemisessa ja arkistoinnissa sekä tutkintotodistuksen anomiseen.

4.1.5 Opintojen jälkeen

Oppilaitos voi seurata aikuisopiskelijoiden sijoittumista työhön tai jatko-opintoihin valmistumisen jälkeen. Siten voidaan osaltaan saada tietoa oppilaitoksen omaa arviointia ja toiminnan kehittämistä varten.

Opintojen jälkeen opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelmassa pohdittavia asioita:

- Miten oppilaitoksessa seurataan aikuisopiskelijoiden työhön ja jatko-opintoihin sijoittumista? Työmuodot, resurssointi?
- Miten seurantatietoja hyödynnetään opintojen ohjauksen ja neuvonnan kehittämisessä ja oppilaitoksen toiminnan suuntaamisessa laajemminkin?
- Miten yhteistyö työvoimatoistojen kanssa järjestetään?
- Miten työelämässä mukana olevia entisiä opiskelijoita rekrytoidaan mukaan alumnitoimintaan?

Työelämässä mukana olevat alumnit ovat tervetulleita kertomaan opiskelijoille omista kokemuksistaan ja he voivat vapaasti esittää ammattikorkeakoululle näkemyksiään koulutuksen sisällöstä ja sen kehittämistarpeista. Alumnitoiminta tarjoaa foorumin myös vapaammalle yhdessäololle. Lisäksi alumnit saavat ajan tasalla olevaa tietoa ammattikorkeakoulunsa jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista.

Valmistuneet, alumnitoiminnassa mukana olevat entiset opiskelijat voivat osaltaan edistää nykyisten opiskelijoiden työllistymistä ja työelämätaitoja harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikkojen kautta.

5 ARVIOINTI JA SEURANTA

Opintojen ohjauksen ja neuvonnan sisällön ja laadun kehittämiseksi ja riittävyyden arvioimiseksi tarvitaan jatkuvaa arviointia ja tuloksellisuuden seuranta. Toimenpideohjelmissa voidaan päättää, miten opintojen ohjauksen ja neuvonnan laadun arviointi otetaan osaksi oppilaitoksen muuta laatujärjestelmää. (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 18.)

Opintojen keskivaiheessa opintojen ohjauksen ja neuvonnan arvioinnista toimenpideohjelmissa pohdittavia asioita:

- Miten opintojen ohjauksen ja neuvonnan vuosittainen arviointi tehdään ja miten tietoa hyödynnetään toimenpideohjelman kehittämiseksi?
- Miten tietoa opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimivuudesta ja riittävyydestä hankitaan opiskelijoilta?
- Miten opintojen ohjaukseen ja neuvontaan osallistuvat saadaan pysymään ajan tasalla? Koulutus?
- Miten usein oppilaitoksen opintojen ja neuvonnan toimenpideohjelma tarkistetaan? (Heino, Joronen-Vallin, Karlsson, Lerkkanen, Numminen, Pirttiniemi & Virtanen 2005, 18.)

Apuna kattavan itse arviointi tiedon saamiseksi voidaan käyttää henkilöstöltä ja opiskelijoilta saatua palautetta, valmistuneilta opiskelijoilta kerätystä opetusministeriön ammattikorkeakoulujen opiskelijapalautejärjestelmän palautteesta (Opala), opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelmasta saadusta palautteesta ja ryhmänohjaajien, opintojen ohjaajien ja muun henkilökunnan omista kokemuksista.

6 YHTEENVETO

Aikuiskoulutusta on ollut aiemminkin olemassa, mutta väestön nopea vanheneminen ja työelämän muutokset tuovat uusia koulutustarpeita, eivätkä kaikki aikuiset ole tietoisia oman kotiseutunsa opiskelumahdollisuuksista tai opiskelemaan hakemisesta. Nyky-yhteiskunnassa pysyvät ja pitkäaikaiset työsuhteet ovat myös tulossa harvinaisemmiksi ja työelämässä sekä työelämän muutoksissa mukana pysyäkseen aikuiset voivat tarvita kouluttautumista tai pätevyyden hankkimista.

Yhteiskunnan muutoksessa myös aikuiskoulutusta on uudistettava. Poliittista tahtoa aikuiskoulutuksen uudistamiseen on olemassa ja puheista tekoihinkin on ryhdytty. Uudistaminen vaatii yhteistyötä opetusministeriön ja kentän välillä. Opetusministeriö on sopinut ammattikorkeakoulujen kanssa, että ne ottavat strategioissaan kantaa aikuiskoulutuksen kokonaisuudistukseen ja julkistavat omat kehitys- ja uudistustavoitteensa aikuiskoulutukselle sekä aikuiskoulutuksen ohjaukselle ja neuvonnalle vuoteen 2010 mennessä (Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010b, 11).

Tämä opinnäytetyö on avaus Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa suunnitelmalliselle aikuisten tutkintoon johtavien opintojen ohjaukselle ja neuvonnalle. Tavoitteena oli tehdä tekniikan ja liikenteen osaamisalojen aikuisopiskelijoiden opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma mahdollisimman opiskelijälähtöisesti, huomioida opiskelijoiden tarpeet opintojen eri vaiheissa sekä tukea opiskelijoiden itsenäisyyttä. Ensimmäinen versio on nyt luotu (liite1). Sitä kehitetään ja päivitetään tarpeen mukaan. Sitä saa myös hyödyntää koko ammattikorkeakoulua yhtenäisesti koskevan aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelman laadinnassa.

7 LÄHTEET

Euroopan yhteisöjen komissio. 2006. Komission tiedonanto. Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki. Bryssel: Euroopan yhteisöjen komissio

Heino, J. Joronen-Vallin, K. Karlsson, R. Lerkkanen, J. Numminen, U. Pirttiniemi, J. & Virtanen, R. 2005. Miten tuemme opiskelijaa oppilaitoksessamme? Opas ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaussuunnitelman laatimiseen. Helsinki: Opetushallitus

Herranen, J & Penttinen, L. 2008. Aikuisopiskelijalähtöistä ohjausta etsimässä. Teoksessa M. Lätti & P. Putkuri (toim). Ohjaus on kuin tekisi palapeliä – Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 9-23.

Huttu, K., Isohanni, J., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Moitus, S., Talvi, O., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 13:2001. Helsinki: Edita.

Kumpulainen, T. (toim.) 2009. Aikuiskoulutuksen vuosikirja. Tilastotietoja aikuistenopiskelusta 2007. Helsinki: Opetusministeriön julkaisuja 2000:42.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010a. Kokonaisstrategia. Osa 1. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun strategia 2010-2015. Kotka: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010b. Tietoa KyAMK:sta. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/KyAMK/Tietoa%20KyAMK%3Asta> [viitattu 16.8.2010]

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010c. Kymenlaakson AMK:n viestintäpalvelut ja materiaalien tilaus. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Palvelut/Viestint%C3%A4-%20ja%20mediapalvelut/Materiaalit/Esitetilaus> [Tilattu 7.9.2010]

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010d. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tiedote medialle 19.4.2010. KyAMK:n hakutulokset. KyAMK: Tweb tiedote id41021.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010e. Hakijan opas. Syksy 2010. Kotka: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Lerikkanen, J. 2009. Opinto-ohjaussuunnitelman laatiminen. Luento 28.1.2009. Opinto-ohjaajakoulutus. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lerikkanen, J. 2008. Ohjauskäsite. Luento 25.8.2008. Opinto-ohjaajakoulutus. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lätti, M & Putkuri, P. 2008. Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa. Teoksessa M. Lätti & P. Putkuri (toim). Ohjaus on kuin tekisi palapeliä – Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 35–50.

Nummenmaa, A.R. 1992. Näkökulmia aikuisopiskelun ohjaukseen. Helsinki: VAPK.

Ojanen, S. 2000. Ohjauksesta oivallukseen. Helsinki: Palmenia

Onnismaa, J. 2003. Epävarmuuden paluu. Ohjauksen ja ohjausasiantuntijuuden muutos. Joensuu: Joensuun yliopistopaino. Joensuun yliopiston julkaisuja 91.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010a. Aikuisten koulutusmuodot. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistysty/aikuiskoulutusjaerjestelmae/liitteet/aikuisten_koulutusmuodot.pdf [viitattu 16.8.2010]

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010b. Aikuisten opinnot ja korkeakoulututkinnot ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/opiskelu_ja_tutkinnot/korkeakoulututkinnot_ammattikorkeakouluissa_ja_yliopistoissa/?lang=fi [viitattu 16.8.2010]

Opetusministeriö. 2008. Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen nykytila ja kehittämiskohdeet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:38. Valtioneuvosto: Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä

Opetusministeriö. 2002. Suomen aikuiskoulutuspolitiikan teematutkinta - Katsaus suomalaiseseen aikuiskoulutukseen ja OECD:n arviointiraportti. Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja 2002:92. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_337_92ai_kkoul_teematutkinta.pdf?lang=fi [viitattu 16.8.2008]

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Edita.

Pasanen, H. 2002. Oppimisen ohjauksen tarve ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.). Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Juva: PS-kustannus, 104–130.

Tarkiainen, A. & Vuorinen, R. 1997. Toisin tekemisestä ja näkemisestä – pohdintoja-opettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen strategioista. Teoksessa: Tarkiainen, A. & Vuorinen, R. (toim.) 1997. Työyhteisö oppimassa – laadun arviointia projektityöskentelynä. Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun selvityksiä ja puheenvuoroja 10, 9–40.

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Opintojen ohjaus ja neuvonta

Aikuisten tutkintoon johtava koulutus tekniikan ja liikenteen osaamisalalla

Toimenpideohjelma 2010

Vesa Kankkunen

SISÄLLYS:

1	JOHDANTO	3
2	LAINSÄÄDÄNTÖ JA ASETUKSET	4
3	AIKUISTEN OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA AMMATTIKORKEAKOULUSSA	4
	3.1.1 Aikuinen opiskelijana	4
	3.2 Aikuisten ohjaus ja neuvonta ammattikorkeakoulussa	5
	3.2.1 Opintojen ohjaus ja neuvonta tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	6
4	OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULUSSA	7
	4.1.1 Opintojen ohjaukseen ja neuvontaan liittyvät vuodenaajat ja päivät	8
5	TEKNIIKAN AIKUISOPISKELIJOIDEN OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA	9
	5.1.1 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan jäsentäminen	10
	5.1.2 Opintojen hakuvaihe	10
	5.1.3 Opintojen aloitusvaihe	10
	5.1.3.1 AHOT – menettely	12
	5.1.4 Opintojen keskivaihe	12
	5.1.5 Opintojen päätösvaihe	13
	5.1.6 Opintojen jälkeen	14
	5.1.7 Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	14
	5.1.8 Opiskelijoiden hyvinvointipalvelut	15
	5.1.9 Opintojen ohjaus ja neuvonta verkossa	15
	5.1.10 Opintojen ohjausta ja neuvontaa tukevat hankkeet	16
	5.1.11 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan arviointi	16
	LÄHTEET	17
	LIITTEET	

Liite 1. Taulukko: OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA, aikuisten tutkintoon johtava koulutus

1 JOHDANTO

Aikuiskoulutus on lain mukaan yksi ammattikorkeakoulun tehtävistä. Opetusministeriö julkaisi korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat 2008–2011 maaliskuussa 2008. Korkeakoulujen kanssa opetusministeriö on sopinut, että ne uudistavat strategiansa vuoteen 2010 mennessä ja strategioissaan korkeakoulut ottavat kantaa muun muassa aikuiskoulutuksen kokonaisuudistukseen. (Opetusministeriö 2008, 10, 15). Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpano edellyttää laajaa yhteistyötä eri ministeriöiden, työelämän järjestöjen sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen kesken, koska aikuiskoulutuspolitiikan pääviestit ovat työelämässä tapahtuvan oppimisen vahvistaminen, eri tavoin hankitun osaamisen tunnustaminen ja joustavat koulutuksen yhdistelymahdollisuudet, korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen vahvistaminen, aikuisopiskelun osuvuutta parantavien tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden tehostaminen, vähemmän osallistuvien väestöryhmien koulutusmahdollisuuksien parantaminen sekä aikuisopiskelun etuusjärjestelmien selkiyttäminen ja rahoituspohjan laajentaminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Aikuiskoulutus on aikuisille suunniteltua ja järjestettyä koulutusta, joka voi olla omaehtoista koulutusta, henkilöstökoulutusta tai työvoimapolitiittista koulutusta. Opetusministeriö vastaa omaehtoisesta koulutuksesta, työ- ja elinkeinoministeriö työvoimapolitiittisesta koulutuksesta ja työnantajat henkilöstökoulutuksesta. Tutkintoon johtavaa sekä eri pituisia lisä- ja täydennyskoulutusta järjestetään Suomessa noin 800 oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Merkittävä osa oppimisesta tapahtuu työpaikoilla sekä informaalina oppimisena tietoverkkoja, kirjastoja ja muita oppimisympäristöjä hyödyntäen. Eri tavoin toteutettuun aikuiskoulutukseen osallistuu vuosittain yli 1,7 miljoonaa kansalaista. Työikäisestä aikuisväestöstä siihen osallistuu vuosittain yli puolet ja osallistuminen on runsasta myös kansainvälisesti verrattuna. Aikuiskoulutuspolitiikan tavoitteeksi on asetettu, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa 60 prosenttiin vuoteen 2012 mennessä. Aikuiskoulutuspolitiikalla tuetaan pyrkimyksiä työurien pidentämiseen, työllisyysasteen nostamiseen, tuottavuuden parantamiseen, monikulttuurisuuden vahvistamiseen sekä elinikäisen oppimisen edellytysten toteutumiseen. Aikuiskoulutuksella lievennetään myös taantuman vaikutuksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA ASETUKSET

Ammattikorkeakoululaki (L 9.5.2003/351) ja Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352 säätelevät ammattikorkeakoulujen toimintaa. Laissa viitataan lyhyesti opinto-ohjaukseen toteamalla että sen tehtävänä on tukea yksilön ammatillista kasvua.

Ammattikorkeakouluista annetun asetuksen (2003/352) mukaan opiskelijoiden ohjaus on ulotettava koskemaan opintojen ohjauksen lisäksi myös työelämänyhteyksiin ja tutkimuksen ohjaamiseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi asetuksessa määritetään ohjaus keskeiseksi opettajan tehtäväksi sanomalla, että päätoimisen opettajan tehtävänä on opetus – ja ohjaustyö.

Asetuksen 14 § (10.12.2009/1045) mainitaan lisäksi opintojen hyväksilukemisesta että:

”Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.”

3 AIKUISTEN OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

3.1.1 Aikuinen opiskelijana

Aikuisopiskelijan elämäntilanteen moninaisuutta jäsentävät opintojen lisäksi elämän koko kirjo: työ, perhe, harrastukset ja vapaa-aika sekä erilaiset kansalaistehtävät. Aikuiset eivät useinkaan halua oppia vain oppimisen itsensä vuoksi. He ovat opiskeluun hyvin motivoituneita, mutta motiivit ja tavoitteet ovat elämän tilanteeseen sidottuja ja myös sen mukaan muuttuvia. Motivoivana tekijänä voi olla päämäärähakuisuus, urasuuntautuneisuus, tutkintotavoitteisuus, muutoshakuisuus, elämäntapa tai toimintahakuisuus. Vaikka aikuisopiskelijoilla onkin motivaatio korkealla, on opiskelun ja koulutuksen toteutus haasteellista. Ajankäytön hallinta ja asioiden priorisointi voi olla joskus vaikeaa. Monella aikuisella voi olla myös aiempiin opintoihin jo useampia

vuosi tai vuosikymmeniä ja niistä pinttyneet tavat ja uskomukset tai puutteellinen opiskelutyyli voivat olla esteenä tai hidasteena uuden oppimiselle. (Herranen & Penttinen 2008, 16–19.)

3.2 Aikuisten ohjaus ja neuvonta ammattikorkeakoulussa

Aikuisten ohjaus ja neuvonta ovat tukemista ja auttamista hänen opiskeluprosessissaan, ammatillisessa kehittämisessään ja elämäntilanteissaan. Ne voidaan mieltää heidän auttamisena ja tukemisena erilaisissa siirtymävaiheissa ja – tilanteissa. Aikuisopiskelijalle nykyaikaiset opiskelutilanteet, menetelmät, sisällöt ja välineet voivat olla aivan erilaisia kuin hänen aiemmissa opinnoissa omaksumansa. Ohjauksen ja neuvonnan tarve aikuiselle voi tulla jo pelkästään oppimaan oppimisen ohjauksesta ja uusiin tilanteisiin orientoitumisesta. (Lätti & Putkuri 2008, 37; Pasanen 2002, 123–124.)

Aikuisuuteen kuuluvat autonomisuus, itsenäisyys ja omillaan pärjääminen. Mutta yhtenäiset työurat alkavat olla harvinaisia ja siitä aiheutuu tulevaisuuden suunnitteluun epävarmuutta. Epävarmuuden hyväksyntä ja sen hallinta sekä mahdollisuuksien hahmottaminen ovat aikuisille tilanteita, joissa opinto-ohjauksella on tärkeä rooli olla auttamassa ja tukemassa heitä. (Herranen & Penttinen 2008, 15–17.)

Aikuisopiskelijan ohjausta ei voida erottaa hänen elämän muusta kontekstista. Aikuisopiskelijan ohjaus jäsentyy sisällöllisesti kolmeen: opiskelun ohjaus, oppimisen ohjaus, henkilökohtaisen kehittymisen ja elämäntilanteiden ohjaus. Opiskelun ohjaus sisältää opiskeluvalmiuksien ja oppimaan oppimisen taidoissa tukemisen ja ohjaamisen, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnan. Oppimisen ohjaus sisältää oppimisprosessin tukemisen ja varmistamisen ettei oppimisen punainen lanka unohdu ja opiskelija ei jää yksin. Oppimisen ohjaus voi olla tarpeen erityisesti opinnäytetyön yhteydessä. Henkilökohtaisen kehittymisen ja elämäntilanteiden ohjaus antaa tukea erilaisten vaihtoehtojen ja ratkaisujen löytämiseen sekä itsetunnon ja itsetuntemuksen kysymyksissä. (Lätti & Putkuri 2008, 37–38; Herranen & Penttinen 2008, 20.)

Aikuisten ohjauksessa keskeinen ohjauuskäytäntö ja – menetelmä on henkilökohtainen ohjaus. Ohjaajan tehtävänä on usein toimia myös välittäjänä opiskelijan, opettajien ja muun kouluyhteisön välillä. Lisäksi ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot ovat kestoaltaan pitkät ja aikuisopiskelijan jaksamiseen tukeminen ja kannustaminen

ovat tärkeitä. Kannustaessaan ja tukiessaan ohjaaja voi käyttää työkaluina eteenpäin vievää kyselemistä, rohkaisua, uskon luomista, rinnalla kulkemista, innostamista, sparrausta, muistuttamista ja patistamista. Aikuisopiskelijoiden ohjauksessa ammatti- korkeakouluissa kehittämistarpeita liittyy eniten ohjausjärjestelmän kehittämiseen ja ohjauksen laatuun. Yhteiset pelisäännöt ja käytänteet puuttuvat ja aikuiskoulutus sekä aikuisten ohjaus vaatisivat kehittämistä kokonaisuutena. (Lätti & Putkuri 2008, 40.)

3.2.1 Opintojen ohjaus ja neuvonta tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Tieto- ja viestintäteknologian kehitys on mahdollistanut myös verkkovälitteisen koulutuksen. Erityisesti aikuisten monimuoto-opinnot ovat siirtyneet verkkoalustoille. Alustat toisaalta helpottavat ja tuovat vapautta opiskeluun, mutta toisaalta tuovat haasteita opiskelijoille ja opettajille. (Jäminki 2008, 15.)

Verkko-opintoihin osallistuminen vaatii opiskelijalta hyvää tietotekniikan perusosaamista. Lisäksi täytyy oppia käyttämään verkko-oppimisympäristöä, jotta edellytykset opiskelulle syntyvät. Eriaikaisessa verkkoympäristössä opiskeluun ei vaadita muuta kuin tietokone ja Internet-yhteys. Opiskeluvapaus lisää opiskelijan vastuuta ajanhallinnassa, itsekurissa ja itseohjautuvuutta tehtävien hallinnassa. (Jäminki 2008, 167–168.)

Opettajalta verkko-oppimisympäristöt vaativat myös uutta osaamista ja kurssien uudelleen suunnittelua. Tieto- ja viestintäteknologia kehittyy nopeasti ja antaa jatkuvasti uusia mahdollisuuksia opetuksen järjestämiselle ja samalla vaatii jatkuvasti uutta tieto- ja viestintäteknologiaosaamista opettajilta oman alan substanssiosaamisen lisäksi. Teknologian kehitysvauhtia kuvaa väite: ”Yhden nettivuoden väitetään vastaavan seitsemää normaalivuotta”. (Jäminki 2008, 46–48, 51–52.)

Eriaikaisen verkko-oppimisympäristön rinnalle on olemassa myös samanaikainen verkkoympäristö, jossa kokoonnutaan samanaikaisesti Internetin välityksellä kuuntelemaan tietokeelta opettajan tietoiskua tai keskustelemaan kurssin teemasta. Samanaikaisista istunnoista on voitu tehdä nauhoite, joka on talletettu eriaikaiseen verkko-oppimisympäristöön. (Jäminki 2008, 25.)

Kun opiskelu on viety tietoverkkoympäristöön, on opiskelijoita tarpeen palvella myös opintojen ohjauksessa ja neuvonnassa samassa verkkoympäristössä. Hyvällä verkko-

ohjauksella pyrittiin tukemaan ja auttamaan opiskelijoita opintojen eteenpäin viennissä sekä tukemaan opiskelijoiden autonomisuutta, itsenäisyyttä ja omillaan pärjäämistä.

4 OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa opintojen ohjauksen ja neuvonnan tavoitteet ja kehittäminen ovat määritelty pääasiassa neljässä asiakirjassa: opetussuunnitelma, opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma, tutkintosääntö ja kokonaisstrategia.

Kullakin koulutusohjelmalla on oma opetussuunnitelma, josta käyvät ilmi mm. koulutusohjelman nimi, tutkinto, kesto, koulutusohjelman rakenne ja ajoittuminen. Koulutuksen rakenteessa käyvät ilmi opintojen tavoite, suuntautumismahdollisuudet, kuvauksia tulevista työtehtävistä, kurssien kuvaukset ja vastuhenkilöt. Koulutuksen rakenteesta käyvät myös ilmi mahdolliset valinnaisuudet omaan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Kurssien suunniteltu ajoittuminen opiskelujalle käy myös ilmi koulutuksen rakenteesta. Vastuuhenkilöissä on myös mainittu opinto-ohjaaja.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelmassa on suunnitelmat opiskelijoiden ohjauksesta sekä neuvonnasta. Toimenpideohjelman mukaan ohjauksen tavoite on opiskelijan opintojen ja oppimisen edistäminen sekä ohjauksen on oltava ennakoivaa, monipuolista ja oikea-aikaista. Ohjauksen on otettava samanaikaisesti huomioon opiskelijan, ammattikorkeakoulun ja työelämän tarpeet. Rehtorin vahvistama nykyinen toimenpideohjelma on tehty nuorten ohjaus ja neuvonta tarpeet huomioiden. Aikuisten ohjaus ja neuvonta tarpeet huomioivaa toimenpideohjelmaa ei ole aiemmin ollut.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa aikuiset voivat opiskella ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävässä koulutuksessa, suorittaa erikoistumisopintoja sekä osallistua muuhun täydennyskoulutukseen, erikoistumisopintoihin tai avoimen ammattikorkeakoulun opintoihin. Tutkintoon johtava aikuiskoulutus toteutetaan samoina koulutusohjelminä kuin vastaava nuorten koulutus ja se johtaa myös samoihin ammattikorkeakoulututkintoihin. Koulutusohjelmien opetus ja muut järjestelyt on toteutettu siten, että myös tutkinto-opiskelu on mahdollista työn

ohessa. Koulun tutkintosäännössä on säädetty lakien ja asetusten mukaisesti tutkintoihin ja opintoihin liittyvistä säännöistä.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kokonaisstrategiassa vuosille 2010–2015 mainitaan koulutustarjonnan tehostaminen aikuisopiskelijoille ja ammattiaan vaihtaville opiskelijoille, täydennyskoulutusta kehitetään vastaamaan työelämässä tapahtuvia rakenteellisia muutoksia, pedagogiset ratkaisut sovitetaan kohderyhmäkohtaisesti, monimuoto- ja verkko-opiskelua lisätään. Lisäksi strategiassa mainitaan, että opiskelijoiden hyvinvointiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

Aikuisopiskelijoiden toimenpideohjelma on tarpeellinen sillä aikuisten opintojen ohjauksen ja neuvonnan tarpeet eroavat nuorten tarpeista ja toimiakseen tehokkaasti organisaatiot tarvitsevat ohjausjärjestelmän ja toimintasuunnitelman. Kokonaisstrategiassa on mainittu aikuisten opinto-ohjauksen avaintoimenpiteiksi:

- *Vastuu aikuisten opinto-ohjaustoiminnasta on toimialoilla nimetyllä henkilöllä*
- *Aikuisten opinto-ohjauksen toimenpideohjelma on laadittu yhteneväiseksi koko ammattikorkeakoulussa*
- *Verkko-ohjaus toimii koko ammattikorkeakoulussa*

4.1.1 Opintojen ohjaukseen ja neuvontaan liittyvät vuodenajat ja päivät

Kevät:

- Kevätlukukausi alkaa
- Nuorten yhteishaku
- Haku aikuiskoulutukseen ja ylempään AMK-tutkintoon
- Nuorten yhteishaun valintojen tulokset
- Aikuisten haun valintojen tulokset
- Valmistumispäivät noin kerran kuukaudessa
- Tutoroppilaiden koulutus
- Kevätlukukauden ja lukuvuoden päättävä valmistumispäivä ja -juhla kesäkuun alussa

Syksy:

- Syksyn haku ja täydennyshaku
- syksyn hakujen tulokset
- läsnäoloilmoittautuminen
- lukuvuosi ja syyslukukausi alkavat
- vuosikurssilaiset aloittavat opinnot
- vuosikurssilaisten orientoivat opinnot
- ryhmänohjaajien HOPS-keskutelut kaikille vuosikursseille
- marraskuulla oppilaitoksen oma Tartu Taitoon markkinointitapahtuma
- valmistumispäivät noin kerran kuukaudessa
- syyslukukauden päättävä valmistumispäivä ja -juhla kesäkuun alussa.

Opintojen ohjaukselle ja neuvonnalle tärkeitä päiviä koko lukuvuonna ovat myös tenttipäivät ja valmistumisen anomispäivät.

5 TEKNIIKAN AIKUISOPISKELIJOIDEN OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA

Opintojen ohjaus ja neuvonta on osa jokapäiväistä toimintaa. Ohjaukseen ja neuvontaan osallistuu koko henkilökunta ja ne perustuvat opiskelijan tarpeisiin. Laadukas opintojen ohjaus ja neuvonta auttavat opiskelijaa suunnittelemaan paremmin omaa opiskeluaan sekä ehkäisemään ja ratkaisemaan itsenäisesti opintojen etenemiseen liittyviä ongelmia. Opintojen ohjauksen kannalta tärkeimmät toimijat ovat ryhmänohjaajat, aineopettajat, koulutusohjelmavastaavat, osaamisalapäälliköt, opinto-ohjaajat ja opintosihteerit. Opintojen ohjauksen hoitaminen vaatii yhteistyötä tärkeimpien toimijoiden kesken.

Aikuisopiskelijoiden opintojen ohjauksen ja neuvonnan toimenpideohjelma on laadittu ensisijaisesti tekniikan ja liikenteen osaamisalojen tutkintoon johtaviin opintoihin. Sitä voidaan tarvittaessa soveltaa myös muiden osaamisalojen sekä erikoistumis- ja avoimen ammattikorkeakoulun opintoihin ennen kuin koko Kymenlaakson ammattikorkeakoulua koskeva yhtenevä aikuisten opintojen ohjauksen toimenpideohjelma on saatu valmiiksi. Koulun kokonaisstrategian mukaan yhtenevä toimenpideohjelma olisi oltava käytössä vuonna 2011.

5.1.1 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan jäsentäminen

Toimenpideohjelma voidaan jäsentää monella tavalla. Jäsentäjänä voivat olla opintoaika, opintojen ohjauksen ja neuvonnan sisältö, ohjauksen muoto tai ohjauksen työnjako. Jäsennystavat eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan täydentävät toisiaan. Tekniikan ja liikenteen osaamisalojen aikuisten tutkintoon johtavien opintojen ohjauksen ja neuvonnan jäsentämiseen on sovellettu opintoaikaa.

5.1.2 Opintojen hakuvaihe

Hakuvaiheen ohjauksesta vastaa pääasiassa hakutoimisto ja hakutoimiston tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen opintosihtööri. Toisinaan hakija haluaa tarkemmin etukäteisarviota aiempien opintojen hyväksiluvuista ja tietoa opetuksen toteutuksesta. Tarkempia tietoja hakijat saavat koulutusohjelman opinto-ohjaajalta tai koulutusohjelmavastaavalta. Hakuvaiheen markkinoinnista ja viestinnästä vastaa viestintä- ja mediapalvelut. Hakuvaiheen tavoitteena on saada riittävästi motivoituneita hakijoita, joilla on realistinen käsitys muun muassa opiskelun vaatimasta ajasta.

5.1.3 Opintojen aloitusvaihe

Opintojen aloitusvaihe ja ensimmäinen opiskeluvuosi ovat merkittäviä. Opintojen alussa opiskelijat perehdytetään ammattikorkealuun oppimisympäristönä, monimuoto- ja verkko-opiskelumentelmiin ja työkaluihin. Tässä vaiheessa on tärkeää tunnistaa mahdollisimman nopeasti opiskelijat, joilla on vaikeuksia perehtyä nykyisiin opiskelumenetelmiin. Heille on tarjottava lisäneuvontaa ja -ohjausta perehdyttämisessä, jotta edellytykset opiskelulle syntyvät. Opiskelijan perehdyttämisen kokonaisvastuu on osaamisalapäälliköllä.

Toinen tärkeä ja vaativa asia sekä opiskelijalle että aineopettajille ja koulutusohjelmavastaaville on hyväksilukujen ja aiemman osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (ahot) mahdollisimman nopea käsittely. Kaikki opintonsa aloittavat tutkinto-opiskelijat laativat henkilökohtaisen opintosuunnitelman (hops) koulutusohjelmien opetussuunnitelmien pohjalta. Hops:ista ilmenevät opiskelijan opintoihin kuuluvat koulutusohjelman pakolliset opinnot ja opiskelijan itselleen valitsemat vaihtoehtoiset sekä vapaasti valittavat opinnot. Henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan merkitään myös aikaisemmasta tutkinnosta, muista opinnoista ja/tai työkokemuksesta tutkintoon

hyväksiluetut opinnot. Hyväksilukumenettelystä on säädetty Kymenlaakson ammatti-
korkeakoulun tutkintosäännön § ”6.9. Opintojen hyväksilukeminen”. Tutkintosäännön
2010-2011 momentissa ”6.9.2 Hyväksilukemismenettely” on määrätty muun muassa
seuraavasti:

*”Hyväksilukemisprosessi käynnistyy opiskelijan anomuksesta. Opintojakson hyväksi-
lukua anotaan kirjallisesti opintojakson opettajalta. Päätöksen hyväksiluvusta tekee
koulutusohjelmavastaava. Kielten opintojaksojen osalta päätöksen tekee kielten
osaamisalan osaamisalapäällikkö. Tekniikan, metsän ja liikenteen toimialalla mate-
maattis-luonnontieteellisten opintojaksojen osalta päätöksen tekee matemaattis-
luonnontieteellisen osaamisalan osaamisalapäällikkö. Mikäli opintojakson opettaja-
na toimii korkeakoulun ulkopuolinen henkilö, hyväksilukua anotaan koulutusohjelma-
vastaavalta, joka tekee myös päätöksen.*

*Työharjoittelun korvaamista työharjoitteluvaatimuksia vastaavalla työkokemuksella
haetaan kirjallisesti ko. harjoittelusta vastaavalta opettajalta. Päätöksen hyväksilu-
vusta tekee koulutusohjelmavastaava.”*

Opiskelijat voivat anoa hyväksilukuja missä vaiheessa opintoja tahansa, mutta oman
henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen kannalta on tärkeää, että mahdolliset
hyväksiluvut varmistuvat mahdollisimman pian opintojen alussa. Vastuu hyväksiluku
prosessin käynnistämisestä on opiskelijalla itsellään, mutta opinto-ohjaajan on tärkeä
tarjota neuvoa ja ohjausta prosessin käynnistämiseen.

Keskeyttämisen kannalta ensimmäinen vuosi on kriittinen. Opiskelijoilla, jotka jatka-
vat toisen lukuvuoden syksyllä ilman että heille on jäänyt ensimmäiseltä lukuvuodelta
opintojaksoja hylätyksi tai puutteelliseksi, keskeyttämisriski pienenee. Tämän vuoksi
on tärkeää ensimmäisen lukuvuoden keväällä ennen kesälomaa käydä opiskelijoiden
kanssa opintosuoritukset läpi ja kannustaa heitä sopimaan opettajien kanssa kuinka
mahdolliset ensimmäisen lukuvuoden puutteelliset ja hylätyt opintojaksot saa täyden-
nettyä suoritetuksi kesällä tai opiskelija voi valmistautua kesällä siten, että syksyllä
hänellä on hyvät valmiudet tenttiä opintojakso. Vastuu opintosuoritusten raportoinnis-
ta ryhmänohjaajalle tai opinto-ohjaajalle on opiskelijalla. Raportointivelvollisuus on
sisällytetty opiskelijalle orientoivat opinnot tai ammatillinen kasvu opintojaksoihin.
Hylättyjen opintojaksojen suorittamisesta on säädetty tutkintosäännön § ”6.5 Hylätyn
opintojakson suorituksen uusiminen ja korottaminen”.

5.1.3.1 AHOT – menettely

Ahot-menettelyllä tarkoitetaan opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Opiskelija voi hakea osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tutkintosäännössä määrätyn perustein, mikäli hänellä on oman koulutusohjelmansa opetussuunnitelman tavoitteiden mukaista osaamista. Ahot-prosessista on tutkintosäännössä momentissa ”6.9.1 Yleiset periaatteet” päätetty seuraavasti:

- *Opiskelija arvioi omaa osaamistaan suhteessa osaamistavoitteisiin, ja hakee pääsyä osaamisen tunnistamis- ja tunnustamismenettelyyn,*
- *korkeakoulu arvioi opiskelijan esittämän aikaisemmin hankitun osaamisen suhteessa korkeakoulun opetussuunnitelmassa kerrottuihin osaamistavoitteisiin*
- *ja jos näyttö hyväksytään tunnustaa osaamisen antamalla virallisen hyväksynnän (arvosanan tai suoritusmerkinnän) opiskelijan aiemmin hankkimalle osaamiselle.*

5.1.4 Opintojen keskivaihe

Keväällä ennen toisen tai kolmannen lukuvuoden päättymistä opiskelijat käyvät läpi suorituksensa hops:sta ja raportoivat opintojen edistymisestä ryhmänohjaajalle tai opinto-ohjaajalle verkkoalustaa hyödyntäen. Puutteellisten tai hylättyjen opintojaksojen osalta opinto-ohjaaja kannustaa opiskelijaa opintojaksojen täydentämiseen kesällä tai opiskelija voi valmistautua kesällä siten, että syksyllä hänellä on valmiudet tenttiä opintojakso. Opiskelijan raportointivelvollisuus on sisällytetty orientoivat opinnot tai ammatillinen kasvu opintojaksoihin.

Lukuvuoden alussa syksyllä opinto-ohjaaja pitää ryhmänohjaustunnin, jolla kertoo ja kysyy ryhmän ajankohtaiset kuulumiset. Ajankohtaisia asioita opintojen keskivaiheella ovat mm. läsnäolo ja opintojaksoille ilmoittautumiset, opintosuoritukset, tentti-ilmoittautuminen, tenttiajankohdat ja tenttiohjesääntö. Ilmoittautumisesta on säädetty tutkintosäännön luvussa ”5 Ilmoittautuminen ja opiskeluoikeus”. Tenteistä on säädetty tutkintosäännön § ”6.8 Tenttilaisuudet” ja tutkintosäännön liitteessä 2. Muutoin opinto-ohjaaja antaa henkilökohtaista ohjausta sitä tarvitseville.

Tutkintoon johtavat opinnot ovat kestoaltaan pitkät. Tuona aikana opiskelijan elämäntilanteissa voi tapahtua muutoksia, jotka vaativat opintojen uudelleen suunnittelua. Silloin kun opiskelija jää jälkeen oman ryhmänsä työjärjestyksestä vaihtoehtoisten monimuotoisten kurssitoteutusten löytäminen voi olla vaikeaa. Jos opiskelija ei onnistu täydentämään hylättyä opintojaksoa vuoden sisällä toteutuksesta, hänelle voi tulla hylätystä opintojaksosta valmistumisen este.

Hylätyn opintojakson suorituksen uusinnassa on säädetty tutkintosäännön § ”6.5 Hylätyn opintojakson suorituksen uusiminen ja korottaminen” seuraavasti:

”Opiskelijalla on oikeus uusia hylätty opintojakso (suoritusvaatimuksiin kuuluvat tentit ja tehtävät annetussa määräajassa) kaksi kertaa. Opintojakson uusinta on suoritettava vuoden kuluessa opintojakson päättymisestä lukien.”

Kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin liittyy käytännön harjoittelu ja se on laajuudeltaan suurin yksittäinen opintokokonaisuus tutkinnosta. Opiskelijoilla itsellään on päävastuu harjoittelupaikan hankinnasta. Aikuisopiskelijat saavat usein hyväksiluvun ainakin osittain harjoitteluun. Alakohtaisen harjoittelun toteuttaminen voi joskus osoittautua ongelmalliseksi, mikäli opiskelija on työskennellyt koko aiemman työhistoriansa ja työskentelee opintojen aikana eri alalla kuin opiskelee. Ongelmatapauksissa opinto-ohjaaja, tekniikan harjoittelun koordinaattori ja koulutusohjelmavastaava ohjaavat opiskelijaa harjoitteluprosessissa.

5.1.5 Opintojen päätösvaihe

Ammattikorkeakoulututkinnon saamiseen vaaditaan, että opiskelija on suorittanut hyväksytysti kaikki koulutusohjelman opetussuunnitelmassa edellytetyt opintojaksot. Opinnäytetyö on usein viimeisiä opintojaksoja ennen valmistumista. Se on yleensä työelämään suuntautuva ja aiheen tulee liittyä läheisesti opiskelijan suuntautumisopintoihin. Pääsääntönä on, että kukin opiskelija tekee oman erillisen opinnäytetyön. Työlle on ohjaava opettaja sekä ohjaaja työn teettäjältä. Opinnäytetyöhön opiskelija saa ohjausta myös opinnäytetöiden työpajoissa tarpeen mukaan. Samalla alalla työn ohessa opiskelevat aikuiset saavat yleensä opinnäytetyöaiheen ongelmitta. Ongelmatapauksissa opinto-ohjaaja ja koulutusohjelmavastaava ohjaavat aiheen hankinnassa.

Hylätyt tai suorittamattomat yksittäiset opintojaksot ovat myös mahdollisesti valmistumisen esteenä. Monimuoto-opintojen työjärjestyksissä opintojaksotarjonta on vähäisempää kuin nuorisolla. Usein opettaja joutuu räätälöimään opiskelijalle henkilökohtaisen suoritustavan.

Opinto-ohjaajalta aikuisopiskelija voi tarvita ohjausta opinnäytetyöprosessiin, hylättyjen tai suorittamattomien opintojaksojen hoitamiseen, opiskeluoikeuden jatkoajan hakemiseen ja valmistumiskäytäntöihin. Hylättyjen tai suorittamattomien opintojaksojen takia aikuisopiskelijat eivät aina pysty valmistumaan normiajassa. Tutkintotodistuksen anomisvaiheessa kaikki opintojaksot, opinnäytetyö ja harjoittelu on oltava suoritettuna. Todistuksen anomiseen liittyy lisäksi opetusministeriön ammattikorkeakoulujen opiskelijapalautejärjestelmään vastaaminen.

5.1.6 Opintojen jälkeen

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu käynnisti oman alumnitoimintansa vuonna 2003. Toiminnan tavoitteena on kehittää koulun ja valmistuneiden yhteydenpitoa. Valmistuneet, alumnitoiminnassa mukana olevat entiset opiskelijat voivat osaltaan edistää nykyisten opiskelijoiden työllistymistä ja työelämätaitoja harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikkojen kautta.

Työelämässä mukana olevat alumnit ovat tervetulleita kertomaan opiskelijoille omista kokemuksistaan, ja he voivat vapaasti esittää ammattikorkeakoululle näkemyksiään koulutuksen sisällöstä ja sen kehittämistarpeista. Alumnitoiminta tarjoaa foorumin myös vapaammalle yhdessäololle, retkille ja juhlille. Lisäksi alumnit saavat ajan tasalla olevaa tietoa ammattikorkeakoulunsa jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksista. Koulutusohjelmavastaavat ja osaamisalapääällikkö vastaavat alumnitoiminnasta.

5.1.7 Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnot ovat kestoaltaan ja laajuudeltaan perus ammattikorkeakoulututkintoja lyhyemmät. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon voidaan ottaa opiskelijaksi lainsäädännössä vaaditut edellytykset täyttävä henkilö. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu: syventäviä ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja ja opinnäytetyö. Opintojen laajuus on 60 tai 90 opintopistettä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijat ovat aikuis-

opiskelijoita ja opintojen ohjauksessa ja neuvonnassa heidän voidaan rinnastaa perustutkintoa opiskeleviin aikuisiin. Heidän suoriutumista opinnoistaan auttaa perustutkinnon opintoihin verrattuna opintojen lyhyempi kesto.

5.1.8 Opiskelijoiden hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalveluissa aikuisopiskelijoilla on käytössä samat palvelut kuin nuorisopuolen opiskelijoilla. Palveluita ovat: opiskelijaterveydenhuolto, opiskelijapsykologi, oppilaitospastori ja liikunta. Aikuisopiskelijat tosin harvemmin hyödyntävät koulun tarjoamia hyvinvointipalveluita, koska he saavat samat palvelut työpaikan ja kotipaikkakunnan kautta. Opiskelupaikkakunnalla käynnit ovat lyhyitä ja silloin keskitytään pääasiassa opiskeluun.

5.1.9 Opintojen ohjaus ja neuvonta verkossa

Tekniikan aikuisopiskelijoille opinto-ohjauksen Moodle-verkkokurssi on perustettu syksyllä 2007. Kurssia on täydennetty ja päivitetty opiskelijoiden opintojen ohjauksen ja neuvonnan tarpeiden mukaan. Opinto-ohjaajan yleinen tiedottaminen aikuisopiskelijoille tapahtuu ja Moodle-verkkoalustaa hyödyntäen; ryhmäkohtaisesti orientoivat opinnot tai ammatillinen kasvu opintojaksojen verkkokurssin kautta ja yleisesti kaikkia aikuisopiskelijoita koskien opinto-ohjaus verkkokurssin kautta.

Lukuvuonna 2010 - 2011 aloitetaan henkilökohtaisessa opinto-ohjauksessa myös Acrobat Connect Pro (ACP) verkkokokousympäristön käyttö. ACP -verkkoympäristö mahdollistaa samanaikaisen paikasta riippumattoman verkkoistunnon Internetin välityksellä opiskelijan ja opinto-ohjaajan välillä. Koulun Internet- ja Intranet-verkkosivuilla on lisäksi myös paljon opiskelijalle tärkeää tietoa ja neuvontaa.

Seuraavana on joitakin opiskelijalle tärkeitä www-osoitteita:

Opiskelijan käsikirja	www.kyamk.fi/Opiskelu/Oppaat ja ohjeet/Opiskelijan käsikirja
Työjärjestykset	www.kyamk.fi/työjärjestykset
Opintotoimisto	www.kyamk.fi/opintotoimisto
Opintotoimiston lomakkeet	www.kyamk.fi/opintotoimiston_lomakkeet
Tutkintosääntö	www.kyamk.fi/tutkintosaanto

VirtuaaliAMK	www.kyamk.fi/virtuaalikyamk
Kansainvälinen vaihto	www.kyamk.fi/opiskelijavaihto
Tutkimus & kehittäminen	www.kyamk.fi/tutkimus
Ura ja rekrytointi	www.kyamk.fi/rekry
Opetuksen kehittäminen	www.kyamk.fi/opintojaksopalaute
Opiskelijapsykologi	www.kyamk.fi/psykologi
Turvakansio	www.kyamk.fi/turvakansio
Opintopolku	www.kyamk.fi/opintopolku
Opinnäytetyö	www.kyamk.fi/opinnaytetyo

5.1.10 Opintojen ohjausta ja neuvontaa tukevat hankkeet

Aikuisten ohjaukseen liittyviä hankkeena, jossa Kymenlaakson ammattikorkeakoulu on ollut mukana on Joensuun ammattikorkeakoulun koordinoima ja opetusministeriön rahoittama Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa –hanke. Hankkeeseen osallistui yli 20 ammattikorkeakoulua ja se päättyi 31.12.2009. Menossa olevana aikuisten ohjauksen ja neuvonnan hankkeena on alueellinen Opinovi-hanke, joka liittyy valtakunnalliseen ”Aikuisohjaus työelämän voimavarana” hankkeeseen. Opinovi -hankkeessa pyritään kehittämään Kymenlaaksoon lähinnä aikuisia palveleva alueella toimivien oppilaitosten yhteinen infopiste, josta saa ohjausta ja tietoa elinikäisestä oppimisesta sekä alueen opiskelumahdollisuuksista sekä opiskelemaan hakemisesta. Opinovi -hankkeen yhtenä tavoitteena on tavoittaa alueen aikuisia, jotka eivät aiemmin ole tienneet tai innostuneet aikuisopiskelumahdollisuuksista.

5.1.11 Opintojen ohjauksen ja neuvonnan arviointi

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun toimintoja ja tuloksellisuutta arvioidaan avainmittareiden ja niitä täydentävien mittareiden avulla. Avainmittareiden avulla arvioidaan strategisten tavoitteiden toteutumista. Avainmittareita ovat: suoritettujen tutkin-
tojen määrä, koettu opetuksen, ohjauksen ja neuvonnan sekä harjoittelun laatu (OPA-
LA-palaute), koulutuksen vetovoima, koulutuksen keskeyttäneiden määrä, T&K&I -
hankkeissa suoritettujen opintopisteet, päätoimisten opettajien koulutustaso, työllistyneit-
ten tutkinnon suorittaneitten määrä, hankkeistettujen opinnäytetöiden määrä, avoin
ammattikorkeakouluopetus, maksullisen palvelutoiminnan laajuus ja tutkimustoimin-

nan menot. Mittareiden priorisoinnin perusteita ovat muun muassa tutkintojen määrä sekä opetuksen ja oppimisen kokonaisuus.

LÄHTEET

Herranen, J & Penttinen, L. 2008. Aikuisopiskelijalähtöistä ohjausta etsimässä. Teoksessa M. Lätti & P. Putkuri (toim). Ohjaus on kuin tekisi palapeliä – Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 9-23.

Jäminki, S. 2008. Ohjaus- ja opiskeluprosessit samanaikaisessa ja eriaikaisessa verkkoympäristössä. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Kumpulainen, T. (toim.) 2009. Aikuiskoulutuksen vuosikirja. Tilastotietoja aikuistenopiskelusta 2007. Helsinki: Opetusministeriön julkaisuja 2009:42.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010. Opiskelijan käsikirja 2010-2011. Saatavissa: <https://elack.kyamk.fi/TWeb/tfile?id=45102>

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010a. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 2010-2011. Saatavissa: www.kyamk.fi/tutkintosaanto

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010b Opintojen ohjaus ja neuvonta. Nuorten tutkintoon johtava koulutus. Toimenpideohjelma 2010 – 2012. Saatavissa: <https://elack.kyamk.fi/TWeb/tfile?id=22988>

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. 2010c. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun kokonaisstrategia 2010-2015. Kotka: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Lätti, M & Putkuri, P. 2008. Aikuisopiskelijan ohjaus ammattikorkeakoulussa. Teoksessa M. Lätti & P. Putkuri (toim). Ohjaus on kuin tekisi palapeliä – Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 35–50.

Opetusministeriö. 2003. Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.

Opetusministeriö. 2003. Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista
15.5.2003/352

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010. Aikuiskoulutus ja vapaasivistystyö. Saatavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/ [viitattu
26.8.2010]

Opetusministeriö. 2008. Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen nykytila ja kehittämiskoh-
teet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:38. Valtioneuvosto:
Opetusministeriö

Pasanen, H. 2002. Oppimisen ohjauksen tarve ammatillisessa aikuiskoulutuksessa.
Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.). Ohjaus ammattina ja tie-
teenalana 2. Juva: PS-kustannus, 104–130.

Liite 1.

Taulukko: OPINTOJEN OHJAUS JA NEUVONTA, aikuisten tutkintoon johtava koulutus

Milloin	Mitä	Tavoite	Päävastuu
Haku vaihe	Markkinointi ja tiedottaminen	Riittävästi motivoituneita hakijoita Oikeaa tietoa opiskelun vaativuudesta Oikeaa tietoa opiskelun vaatimasta ajasta Valitaan opintoihin sitoutuvat opiskelijat	Viestintä- ja mediapalvelut Hakutoimisto Opinto-ohjaaja Opintotoimisto Koulutusohjelmavastaavat
Opintojen aloitusvaihe	Opintoihin orientoituminen	Riittävät opiskelutaidot Opintoihin sitoutuminen Ryhmän tuki ja ryhmäytyminen Opiskelijan autonomisuuden tukeminen	Opiskelija Opintotoimisto Opettajat Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava
	Hyväksiluvut	Aiemmat opinnot Ahot	Opiskelija Opintotoimisto Opettajat Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava
	Hops	Opintojen edistymisen ajantasainen seuranta Kannustaminen ja sparraaminen	Opiskelija Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava
Opintojen keskivaihe	Hops	Opintojen edistymisen ajantasainen seuranta Kannustaminen ja sparraaminen Sitoutumisen vahvistaminen Ryhmän tuen vahvistaminen Autonomisuuden vahvistaminen	Opiskelija Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava
	Hylätyt, puutteelliset ja suorittamattomat opintojaksot	Kannustaminen ja sparraaminen	Opettajat Opinto-ohjaaja
	Harjoittelu	Tietojen ja taitojen syventäminen Rekrytointikanava työelämään	Harjoittelun koordinaattori Koulutusohjelmavastaava Opinto-ohjaaja
	Elämän muutostilanteet	Opiskelijan hyvinvointi Opintojen loppuun saattaminen/keskeyttäminen	Opiskelija Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava
Opintojen päättövaihe	Opinnäytetyö	Asiantuntijuuden syventäminen Työelämäyhteyksien parantaminen Rekrytointikanava työelämään	Ohjaava opettaja Opinto-ohjaaja Työpajat Koulutusohjelmavastaava
	Hylätyt, puutteelliset ja suorittamattomat opintojaksot	Suorittaminen muiden ryhmien mukana Tentti Henkilökohtainen suoritus tapa	Opettajat Opinto-ohjaaja
	Jatkoaika	Opintojen loppuun saattaminen	Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava Toimialajohtaja Vararehtori
	Valmistuminen	Tutkintotodistuksen anominen	Opintotoimisto Opinto-ohjaaja Koulutusohjelmavastaava
Opintojen jälkeinen vaihe	Alumni toiminta	Työelämäyhteyksien edistäminen Jatko-opintojen markkinointi	Koulutusohjelmavastaava Osaamisalapäälliköt

KYSELY ENERGIATEKNIIKAN AIKUISOPISKELIJOILLE

Tähän liitteeseen on koostettu tiivistelmä saaduista vastauksista, jotka on saatu kahdelta Tekniikan osaamisalan samanaikaiseen verkko-opetukseen osallistuneelta ryhmältä.

Kyselyn toteutus

- Googlen kyselytyökalulla netissä
- Opiskelijoille Moodlessa kotisivulla, viesti sähköpostiin Uutiset – keskustelualueen kautta, muistutus verkkoluennolla
- 16 opiskelijaa vastasi, heistä puolet v.2009 aloittaneita, puolet 2010 aloittaneita
- Muita sähköisiä viestintävälineitä kuin sähköpostia hyvin harva käyttää muuhun kuin opiskeluun

Lähipäivien toteutus

- Määrä ollut useimpien mielestä sopiva
- Ajoitus jokseenkin sopiva
- Menetelmät melko hyvin edistäneet oppimista

Opiskelijoiden kehittämissuhteita lähijaksojen toteutukseen

- *”Matemaattisia aineita enemmän lähijaksoille ja osa ammattiaineista vaikka kokonaan verkon kautta”*
- *”Lähipäiviin enemmän demoja ja laboraatioita. Teorialuennot, laskutehtävät yms. hoituvat etäopiskelunakin ”*
- *”Lähipäiviä pitää ehdottomasti lisätä. Voi olla että joissain aineissa voisi hiukan lisätä lähipäivien määrää? esim: juuri niissä aineissa jotka ovat alalla tärkeimmissä rooleissa. Sunnuntait ovat kokonaan käyttämättä ”*
- *”Lähipäivät ovat nyt olleet kuun ensimmäisen viikon lopulla. Henk.koht se on työn puolesta kaikkein kiireisin aika eli esim. kuun toinen, kolmas tai viimeinen viikonloppu olisi huomattavasti parempi ajankohta.”*

- ”Ennakkotietoa lähipäivän sisällöstä, siten voisi valmistua. Teknisissä aineissa voisi enemmän huomioida eteenkin aikuispuolella ryhmän omaa kokemusta.”
- ”Lukujärjestykset tulisi olla yhdenmukaiset eri järjestelmissä vrt. Moodle, Kymk työjärjestykset. Työjärjestyksissä tulisi olla oikeat alkamisajankohdat, sillä kaikille tunneille ei pääse tai on muuten korvattu tai suoritettu. Eli ei välttämättä ole koko lähiopetuspäivää paikalla.”

Etäjaksojen toteutus

- Kaikki vastanneet osallistuneet, useimmat sekä livenä että nauhoitteita katsoen
- Tukea ja ohjausta muutamat kaivanneet enemmän
- Aikataulutukseen jokseenkin tyytyväisiä
- Suurin osa kokee virtuaaliopetuksen edistäneen oppimista, mutta ei ihan kaikki
- Verkkoluentojen pituuteen tyytyväisiä, samoin etäjaksojen opetusmenetelmiin
- Moodle ollut helppokäyttöinen, soveltunut opiskeluun ja tukenut oppimista ainakin jossain määrin
- ACP ollut vielä helppokäyttöisempi, paremmin soveltunut opiskeluun ja tukenut oppimista

Opiskelijoiden kehittämisehdotuksia etäjaksojen toteutukseen

- ”Nauhoitteet mahdollisimman nopeasti Moodleen, jotta voi ne opiskella sieltä itsenäisesti mikäli ei ole päässyt osallistumaan reaaliajassa”
- ”Perjantaina ei olisi etäopiskelua”
- ”Tallenteita pienempinä pätkinä ja aiheittain lajiteltuna saataville”
- ”Aikataulut on infottava, jos ne muuttuvat!!! Muuten ACP varsin mielenkiintoinen tapa opiskella.”
- ”Olisi parempi, jos kaikki acp-jaksot nauhoitettaisiin. Olkoonkin, jos opettaja niin haluaisi, tallenne olisi käytettävissä vain ko. kurssin ajan ja sitten ne poistettaisiin. Parasta tietysti, että tallenteita voisi käydä katsomassa myöhemmin, sillä hyvien ACP-istuntojen anti on todella hyvää ja tukee myös jatkokurssien opiskelua.”

- ”Kotitehtäviin välipalautuksia ja niihin opettajalta kommentteja ja neuvoja miten etenee, jos ei ole jotain ymmärtänyt. Toisiaan lähellä asuville oppilaille ryhmätöitä, parantaa oppimista.”

Opintojen sujuvuus

- Tekemisen määrä suhteessa tavoitteisiin ja opintojen laajuuteen jakaa mielipiteitä
- Ajan löytäminen itsenäiseen opiskeluun koettu melko vaikeaksi
- Lähijaksoihin ja virtuaaliopetukseen ollut jokseenkin yhtä helppoa löytää aikaa
- Opiskelumenetelmien joustavuuteen ja opiskelumateriaaleihin Moodlessa ollaan melko tyytyväisiä, vaikka kaikki eivät ole saaneet niistä apua tehtävien ratkaisemiseen

Opiskelijoiden kehittämisehdotuksia opintojen sujuvuuteen

- ”Kaikki tehtävät palautettaisiin Moodleen ja palautuslaatikkoon voisi palauttaa useamman tiedoston”
- ”Ehdottomasti lähi opetusta lisää. Nyt on itse etsittävä opettaja jostain muualta, tutuista tai töistä tai jopa kotoa. Koulussa ei kun löydään vaan luu käteen ja sanotaan että tee tää ensiviikolla. Aikuisiässä se itseopiskelu on jo kova juttu. Opettajalta kasvokkain saatua oppia ei töllöön tuijotus korvaa millään.”
- ”Kyydistä putoamisen vaara on olemassa, koska aina ei pääse lähiopintopäiville, ja etänä opiskellessa muilta opiskelijoilta ei saa puuttuvaa tietoa”
- ”Hopsin kurssitunnuksilla pitää Winhasta ja Moodlesta löytyä se oikea.”
- ”EN10 pitää näkyä kurssin nimessä löytämisen helpottamiseksi. vrt Valmistustekniikka 1B, EN09SA, johon myös EN10 osallistuu.”
- ”Moodle salasanat kurssille, vaikka sähköpostilla, ettei niitä tarvitse kysellä. Nyt ne jää saamatta, jos ei ole ollut tunnilla.”
- ”Lähiopiskelu aineiston skannaus ja Moodleen”
- ”Lukujärjestyksen pitäminen ajan tasalla”
- ”Lähiopiskelun tuntien sisällöstä pari riviä ko. kurssin kohdalle Moodleen. Näin poissaolleetkin tietävät, mitä käsiteltiin. Tiedon kyllä saa sitten kaivettua kirjoista ja netistä. Opiskelijoiden kommentteja opintojen sujuvuudesta”

Opintojen tuki ja ohjaus

- Vastausten hajonta muita kysymyskokonaisuuksia suurempaa
- Mitään selkeää tai yleispätevää vaikea sanoa vastausten perusteella

Opintojen eteneminen ja opiskelumenetelmät

- Suurin osa opiskelijoista kokee opintojensa edenneen suunnitelmien mukaisesti
- Valtaosa opiskelijoista opiskelee mieluiten itsenäisesti omaan tahtiin, mutta tekee oppimistehtäviä mieluiten yhdessä muiden kanssa
- Toisaalta suuri joukko opiskelijoista kokee, etteivät muut opiskelijat tue heidän opiskeluaan nykyisissä opinnoissa
- Lähi-, etä- ja itseopiskelun määrä: i) itseopiskelua ei kaivata lisää, ii) lähi- ja etäopetusta voisi olla enemmänkin

Yhteenveto

- 94 % vastaajista on sitä mieltä, että opinnot ovat vastanneet heidän odotuksiin
- Yhden vastaajan mielestä "lähijakson tuntimäärät ei ole oikeassa suhteessa kurssiin"
- Kokonaisarvosana opintojen toteutukselle 3,625 (ka)

Parhaat opintojaksototeutukset Top 5

1. sija: Energiatekniikan perusteet
2. sija: Insinöörimatematiikka 1
3. jaettu sija: Insinöörimatematiikka 2 ja kielet
5. sija: Kemian peruskurssi

Kunniamaininnat:

Fysiikan peruskurssi
Kunnossapito

Kommentteja

- *"Energiatekniikan perusteet. Etätehtävät käsittivät sopivasti kurssin koko alueen. Samoin nettikoulu tuntui mielekkäältä vars. tämän aineen kohdalla."*
- *"Energiatekniikan perusteet (mielenkiintoiset kotitehtävät)"*
- *"Energiatekniikan perusteet ehdottomasti paras."*

Sähköpostikysely 17.5.2010 kaikille tekniikan yksikön aikuisopiskelijoille

Kysely lähetettiin ryhmäsähköpostina tekniikan osaamisalan kaikille aikuisopiskelijaryhmille.

Ryhmiä oli yhteensä seitsemän ja niissä oli yhteensä 119 opiskelijaa.

Lähetetty kysely:

Hei Kyamk:n aikuisopiskelija

Opintojen ohjaus on koko koulun henkilökunnan asia. Opiskelijaa lähinnä olevat ohjaavat henkilöt ovat tietysti kursseja vetävät opettajat.

Olen laatimassa aikuisten ohjaukselle ohjaussuunnitelmaa. Toivoisin mielipiteitä ja kommentteja suunnitelmaa varten. Tehän olette asian parhaita asiantuntijoita.

Mielipiteiden herättelemiseksi esim. Mikä on toiminut hyvin ja mikä huonosti? Ovatko verkko-oppimisympäristöt toimineet vai onko ollut ongelmia? Ovatko ne olleet hankalia käyttää? Olisitko tarvinnut enemmän valmennusta verkko-oppimisympäristöjen käyttöön? Olisiko kohdallasi apua, jos opinto-ohjaajalla olisi esim. kerran kuussa ACP-verkkopäivystysaika henkilökohtaisille kysymyksille? Hyväksiluku ja ahot-menettelyt ovat haastavia koululle. Kuinka olemme onnistuneet kohdallasi? Kuinka aikasi tai motivaatio ovat riittäneet? Opinnäytetyö?

Sana on vapaa! Mielipiteistä kiittäen – tavoite kaikilla varmaan yhteinen - opinnoista valmistuminen.

T. Vesa

Vesa Kankkunen

Opinto-ohjaaja

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Kooste saaduista vastauksista

Vastauksia saatiin yhteensä 12 ja jokaisesta ryhmästä oli vähintään yksi vastaaja. Ryhmätunnuksen perässä suluissa vastaajien lukumäärä/ryhmästä läsnäolevien opiskelijoiden määrä.

TJ08Y (1/12)

- Moodleen tyytyväinen
- Opinnäytetyöhön ohjeistusta (tarkastukset yms.)
- Koulun järjestelmiin ei ole perehdyttäviä opintoja

TJ09Y (1/30)

- Hyvä aloituksen esittely koulun tarjoamista mahdollisuuksista käyttää eri ohjelmia jne.
- Aikuiset arkoja ottamaan opinto-ohjaajaan yhteyttä

LO05A (1/6)

- Moodle koulutus puutteellinen
- Hyväksilukuhin täsmätietoa käsitteistä: vastaavuus, sisällyttäminen
- Aikuiset tarvitsevat yhtä paljon ohjausta kuin nuoret ellei enemmän
- Opinnot painottuivat liikaa ensimmäiseen vuoteen: opiskelijoita uupui ja keskeytti rankan alun takia.

AU07A (2/11)

- Verkko-opiskelu toiminut hyvin
- Lukujärjestykset ok
- Kurssien lähiopetustuntimäärät ovat olleet liian pieniä
- Ahot-hyväksiluku on toiminut
- Aika ei riitä
- Hyväksiluku ei ole toteutunut kuten alussa on luvattu
- Kielten valmentavien kurssien pistekäytäntö valinnaisiin opintoihin

- Opinto-ohjaajalta muutaman kerran vuodessa istunto, jossa käydään asioita läpi. Sähköpostittelu ei toimi kaikille.
- Moodle hyvä, mutta kaikilla opettajilla ei ole oppimateriaaleja siellä

KT08A (2/14)

- Kaikille, joille kurssi kuuluu opinto-ohjelmaan, kurssin aloituksesta tiedon välitys s-posti, tekstiviesti
- Koulun järjestelmiin kaivataan perehdyttäviä opintoja
- Ryhmän tukea ei ole
- Acp:hen ei ole ollut perehdytystä
- Tervetuloa tilaisuudessa olisi hyvä olla jo ehdotus hyväksiluvuista
- Aika ei riitä (opintovapaa)

EN09SA (2/22)

- Verkko-opiskelun puitteet kunnossa
- Lukujärjestysten muutokset, luentojen aikatauluissa muutoksia. Muutoksista tieto paremmin opiskelijoille: Moodle, s-posti, tekstiviesti
- Acp-opetus sujunut hyvin
- Hyväksiluku sujunut hyvin. Viivästyminen johtunut opiskelijasta itsestään
- Työjärjestykset syksyille ainakin viikkotasolla mahdollisimman pian. Opiskelijoiden työvuorot.

EN10KA (3/24)

- Acp-istunnot ja nauhoitukset. Yhteisiä EN09SA kanssa osaamispalvelut/opettajat joutuvat linkittämään kahteen paikkaan. Helposti jää pois. Lisäksi vielä esim. KT08A:lta saattaa tulla opiskelija. Acp-luokkien ja -tallenteiden sijoitus selkeäksi.
- Acp-luokkien löytyminen ongelmallista vrt. edellinen
- Acp-istunnot menneet ok, mutta luokan voisi avata ajoissa
- Milloin syksyn työjärjestys tulee?
- Opiskelija ei ole osallistunut alun orientoiiviin ja ihmettelee koulun järjestelmiä
- Moodleen tallennetun materiaalin tiedostomuoto. Kaikki eivät saa kotona auki esim. docx-päätteisiä. Toivotaan -.doc ja -.pdf tiedostomuotoja.

- Matematiikkaan, fysiikkaan ja kemiaan enemmän lähiopetusta
- Cads enemmän lähiopetusta (tekninen visualisointi)

Yhteenvetoanalyysi kyselyn tuloksista:

- Ajankohtaisena EN09SA ja EN10KA ryhmille työjärjestykset
- Aika ei kaikilla riitä
- Nykyisin ollaan tyytyväisiä Moodleen ja ACP:hen. Vaativat hyvän valmentavan koulutuksen.
- Acp-luokkien ja nauhoitteiden löytyminen ongelmallista, jos kurssilla useamman ryhmän opiskelijoita
- Joihinkin kursseihin toivotaan lisää lähiopetusta. Perus luonnontieteitä tarjolla kaikissa insinööriohjelmissa.
- Mitä ajattelevat he, jotka eivät vastanneet kyselyyn?
 - Aika tai mielenkiinto ei riittänyt vastaamiseen
 - Ovat tyytyväisiä?
 - Muu syy